

**El Moviment dels
Camperols Sense Terra**
***El Movimiento de los
Campesinos Sin Tierra***

PERIODICITAT: Trimestral

Junio / Juny 2008

Autor / Autor: Helinair Souza e Silva, Irene Ruiz Aguiló

Fotografia portada / Fotografía portada: Lisette Vall

Edita: Direcció General de Cooperació,

Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració

<http://dgcooper.caib.es>

Coordinació / Coordinación: Benante Balear S.L.

Disseny i maquetació / diseño y maquetación: Maria Perelló i Dori Hernández

Direcció / Dirección: Carretera de Valldemossa, Km. 7,4. Parc Bit, Edifici Lleret.
Parcel·la 9A. Codi Postal: 07121. Palma

Imprimeix: Jorvich S.L.

Dipòsit legal: PM-503/2005

ÍNDEX
ÍNDICE

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Breu contextualització geogràfica i socioeconòmica	11
3. Història/Origen del Moviment Sense Terra	19
4. El MST: naturalesa i objectius	25
5. Instàncies Organitzatives i Sectors.....	31
6. Tasques del sector	41
7. La ocupació de la Terra i el seu fonament constitucional	53
8. Estratègies i formes de lluita.....	61
9. Campaments vs Assentaments	65
10. La Bandera i altres símbols	71
11. Compromisos amb la terra i amb la vida.....	77
12. La violència.....	81
13. Altres informacions	87
14. Quaderns publicats	95

INDICE

<i>1. Introducción</i>	5
<i>2. Breve contextualización geográfica y socioeconómica</i>	11
<i>3. Historia/Origen del Movimiento Sin Tierra</i>	19
<i>4. El MST: naturaleza y objetivos</i>	25
<i>5. Instancias Organizativas y Sectores</i>	31
<i>6. Tareas del sector</i>	41
<i>7. La ocupación de la Tierra y su fundamento constitucional.....</i>	53
<i>8. Estrategias y formas de lucha</i>	61
<i>9. Campamentos vs Asentamientos.....</i>	65
<i>10. La Bandera y otros símbolos</i>	71
<i>11. Compromisos con la tierra y con la vida</i>	77
<i>12. La violencia</i>	81
<i>13. Otras informaciones</i>	87
<i>14. Quaderns publicados.....</i>	95

1. INTRODUCCIÓ
1. INTRODUCCIÓN

El Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra (Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra, en portuguès), MST abreujat, és un moviment social de masses, sorgit fa més de vint anys, que es defineix com una articulació de camperols que lluiten per la terra i per la reforma agrària al Brasil. És un moviment autònom, sense vinculacions políticopartidàries o religioses.

Va sorgir com a oposició al nefast model de reforma agrària impost, en els anys 70, pel règim militar. El que el MST cerca és la redistribució de terres improductives.

Es tracta d'un moviment social, probablement el més gran del món en quant a nombre d'integrants, ben organitzats i estructurats, present en la majoria dels estats del Brasil. A més, la seva lluita, la seva filosofia i la seva forma d'actuar, serveixen de model per a molts altres moviments socials existents a Amèrica Llatina i a la resta del món.

Una de les principals metes del MST és aconseguir la reforma agrària i terra per poder treballar en ella i alimentar-se dels seus fruits. Per a això és necessari "ocupar" els latifundis que no compleixen la seva funció social i aquells en els quals no es respecten les exigències legals (on hi ha treball esclau, terres que sobrepassen determinats límits en les seves dimensions, terres abandonades i no explotades...).

La lluita per la terra i per la reforma agrària no és l'única batalla en la qual el MST és presenta. El Moviment vol anar més enllà i transformar la societat, alliberant-la de vics i prejudici, tornant-

El Movimiento de los Trabajadores Rurales sin Tierra (Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra, en portugués), abreviado MST, es un movimiento social de masas, surgido hace más de veinte años, que se define como una articulación de campesinos que luchan por la tierra y por la reforma agraria en Brasil. Es un movimiento autónomo, sin vinculaciones político-partidarias o religiosas.

Surgió como oposición al nefasto modelo de reforma agraria impuesto, en los años 70, por el régimen militar. Lo que el MST busca es la redistribución de tierras improductivas.

Se trata de un movimiento social, probablemente el más grande del mundo en cuanto a número de integrantes, bien organizado y estructurado, presente en la mayoría de los estados de Brasil. Además, su lucha, su filosofía y su forma de actuar, sirven de modelo para otros muchos movimientos sociales existentes en América Latina y en el resto del mundo.

Unas de las principales metas del MST es conseguir la reforma agraria y tierra para poder trabajar en ella y alimentarse de sus frutos. Para ello es necesario "ocupar" los latifundios que no cumplen su función social y aquellos en los que no se respetan las exigencias legales (donde hay trabajo esclavo, tierras que sobrepasan determinados límites en sus dimensiones, tierras abandonadas y no explotadas...).

La lucha por la tierra y por la reforma agraria no es la única batalla en la que el MST está presente. El Movimiento quiere ir más allá y transformar la sociedad, liberándola de vicios y prejuicio, devolviéndole la dignidad y rescatando detalles culturales que

Helinair Souza e Silva

Li la dignitat i rescatar detalls culturals que el pas del temps s'entossudeix en esborrar. Tots els seus actes s'impregnen de valors com la solidaritat i la justícia, la pau i la igualtat, la defensa del medi ambient i dels drets humans, etc.

El MST no és un simple moviment social. Interiorment propugna una nova forma de vida, nous costums. Batalla amb insistència tota opressió i s'oposa al capitalisme ferotge que margina a grans sectors de població. Amb les seves tendències clarament esquerranes, el Moviment Sense Terra lluita pels oblidats i els indefensos, pressiona les autoritats, alerta d'injustícies i actua en conseqüència per eliminar-les.

Malgrat ser un moviment social, destaca la seva gran capacitat per pressionar i fer-se escoltar per les autoritats. No en va, els seus més de quatre mi-

el paso del tiempo se empeña en borrar. Todos sus actos se impregnán de valores como la solidaridad y la justicia, la paz y la igualdad, la defensa del medio ambiente y de los derechos humanos, etc.

El MST no es un simple movimiento social. En su seno se propugna una nueva forma de vida, nuevas costumbres. Batalla con insistencia toda opresión y se opone al capitalismo feroz que margina a grandes sectores de población. Con sus tendencias claramente izquierdistas, el Movimiento Sin Tierra lucha por los olvidados y los indefensos, presiona a las autoridades, alerta de injusticias y actúa en consecuencia para eliminarlas.

Pese a ser un movimiento social, destaca su gran capacidad para presionar y hacerse escuchar por las autoridades. No en vano, sus más de cuatro millones de integrantes, tienen derecho ha hacerse oír.

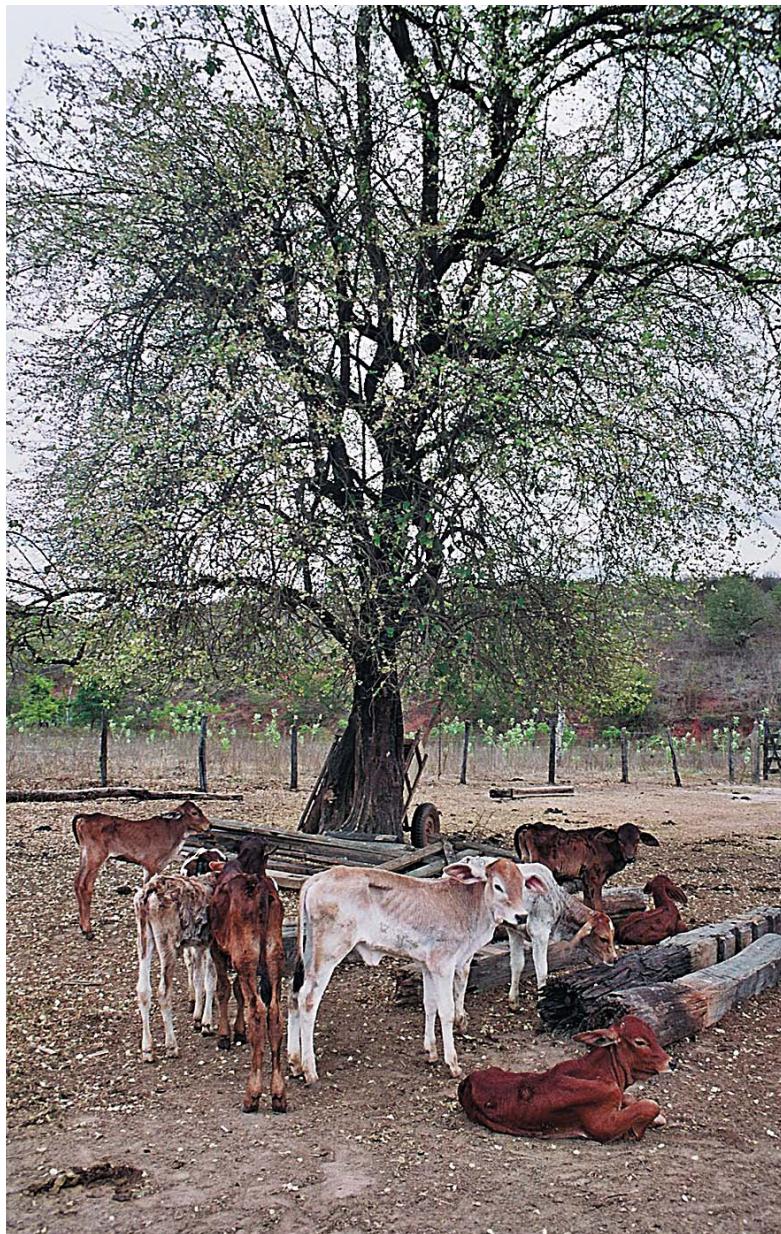
lions d'integrants, tenen dret ha fer-se sentir.

El MST s'enfronta a innombrables obstacles en la seva lluita diària però la seva determinació no té límits i per això no s'atura de créixer i de rebre suports provinents de tots els racons del planeta. Guanya força després de cada atac i els seus integrants es reafirmen en les seves reivindicacions i metes.

No cessarà en la seva tenacitat ja que està plenament convençut que un altre món és possible.

El MST se enfrenta a innumerables obstáculos en su lucha diaria pero su determinación no tiene límites y por ello no para de crecer y de recibir apoyos provenientes de todos los rincones del planeta. Se fortalece tras cada ataque y sus integrantes se reafirman en sus reivindicaciones y metas.

No cesará en su empeño dado que está plenamente convencido de que otro mundo es posible.

Jaume Alsina

**2. BREU CONTEXTUALITZACIÓ GEOGRÀFICA
I SOCIOECONÒMICA**

**2. BREVE CONTEXTUALIZACIÓN GEOGRÁFICA
Y SOCIOECONÓMICA**

El Brasil és el país més extens de l'Amèrica del Sud i el cinquè del món. Les seves fronteres limiten amb tots els països sud-americans, exceptuant Xile i l'Ecuador. Es pot destacar que gran part del seu contorn ve delimitat per l'oceà Atlàntic.

A l'actualitat, la seva capital és Brasília, que va substituir Rio de Janeiro el 1960, encara que la primera capital va ser Salvador de Bahia. Malgrat això, São Paulo és la ciutat més poblada. La forma de govern del Brasil és la república federal presidencial el president del qual és Luiz Inácio Lula da Silva.

La república federativa del Brasil s'organitza en 27 unitats federals (26 estats, més el Districte Federal), on s'ubica la capital federal, Brasília. Està situada a la zona nord-est d'Amèrica del Sud, ocupant una extensió superfície de terreny total de 8.514.877 km² i compte amb una població de 183.888.941 habitants (dades de 2007).

L'economia del Brasil és la més potent

Brasil es el país más extenso de Sudamérica y el quinto del mundo. Sus fronteras limitan con todos los países sudamericanos, exceptuando a Chile y Ecuador. Cabe destacar que gran parte de su contorno viene delimitado por el océano Atlántico.

En la actualidad, su capital es Brasilia, que sustituyó a Rio de Janeiro en 1960, aunque la primera capital fue Salvador de Bahía. Pese a eso, São Paulo es la ciudad más poblada. La forma de gobierno de Brasil es la república federal presidencial cuyo presidente es Luiz Inácio Lula da Silva.

La república federativa de Brasil se organiza en 27 unidades federales (26 estados, más el Distrito Federal), donde se ubica la capital federal, Brasilia. Está situada en la zona noreste de Sudamérica, ocupando una extensión superficie de terreno total de 8.514.877 km² y cuenta con una población de 183.888.941 habitantes (datos de 2007).

Cabe destacar que el MST está presente en 24 de los estados de Brasil, no ac-

Fuente: www.dholmes.com/master-list/brasil.gif

d'Amèrica Llatina i les seves exportacions es troben entre les vint més grans del món. Es tracta d'una superpotència agrícola que destaca en la producció de productes com a sucre, carn, cafè, soja, fruites i d'altres. Però a més, gaudeix de diversos i múltiples recursos naturals (aigua, fusta, carbó, or, metalls diversos, pedres precioses, etc.) i una admirable i variada flora i fauna.

Els brasilers descendeixen d'una àmplia varietat de races (indígenes, blancs europeus, africans, asiàtics...) fet que incrementa la riquesa cultural del país.

D'altra banda hi ha la problemàtica de la concentració de terra. Al Brasil la distribució de la terra és una de les més tràgiques i desiguals del món. Aproximadament, l'1% dels propietaris posseeix a prop del 46% de totes les terres, mentre que al 90% li correspon poc menys del 20% de les propietats. A més, la situació s'agreua pel fet que tan

tuando en Acre, Roraima ni Amapá.

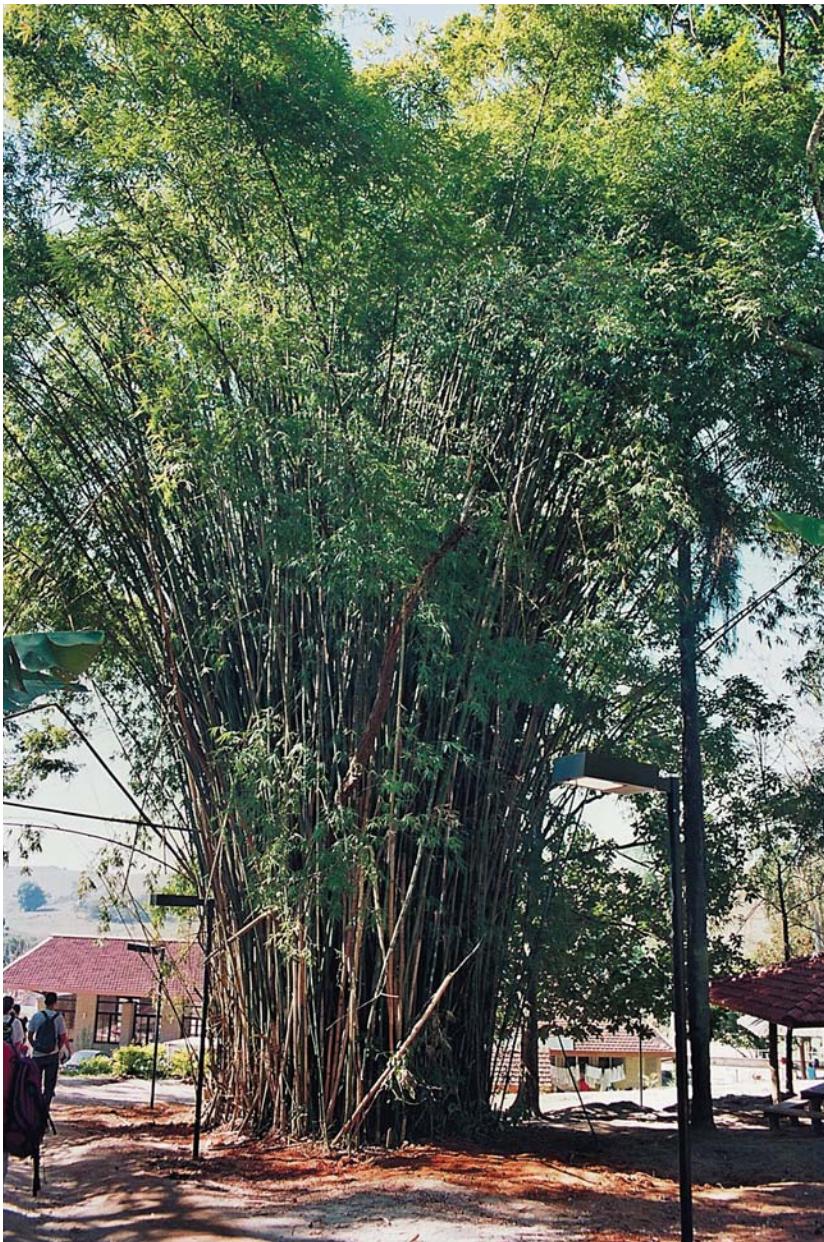
La economía de Brasil es la más potente de América Latina y sus exportaciones se encuentran entre las veinte más grandes del mundo. Se trata de una superpotencia agrícola que destaca en la producción de productos como azúcar, carne, café, soja, frutas y otros. Pero, además, goza de diversos y múltiples recursos naturales (agua, madera, carbón, oro, metales varios, piedras preciosas, etc) y una admirable y variada flora y fauna.

Los brasileños descenden de una amplia variedad de razas (indígenas, blancos europeos, africanos, asiáticos...) hecho que incrementa la riqueza cultural del país.

Por otra parte existe la problemática de la concentración de tierra. En Brasil la distribución de la tierra es una de las más trágicas y desiguales del mundo. Aproximadamente, el 1% de los propietarios posee cerca del 46% de todas las tierras,

Irene Ruiz Aguiló

Jaume Alsina

sol es conrea alguna cosa més del 50% de la superfície cultivable, quedant uns 4.8 milions de famílies de treballadors rurals sense terra per treballar. D'altra banda, grans extensions de terra són improductives o estan subexplotades. Així doncs, el Brasil és un país molt ric en recursos naturals i gaudeix d'una gran varietat de cultures i pobles. Tantmateix, gran part de la seva població viu sumida en la pobresa, amb prou fei-

mientras que al 90% le corresponde poco menos del 20% de las propiedades. Además, la situación se agrava por el hecho que tan solo se cultiva algo más del 50% de la superficie cultivable, quedando unos 4.8 millones de familias de trabajadores rurales sin tierra para trabajar.. Por otra parte, grandes extensiones de tierra son improductivas o están subexplotadas.

13

Así pues, Brasil es un país muy rico en recursos naturales y goza de una gran variedad de culturas y pueblos. Sin embargo, gran parte de su población vive sumida en la pobreza, sin apenas acceso a la alimentación ni a los servicios y derechos básicos tales como el agua, la vivienda o la educación.

Incomprensiblemente y, pese a ser el mayor exportador de grano del mundo, en su territorio miles de personas pasan hambre.

En las décadas pasadas los pobladores de las zonas rurales emigraron a la ciudad en busca de mejores condiciones de

nes d'accés a l'alimentació i als serveis i drets bàsics tals com l'aigua, l'habitatge o l'educació.

Incomprendiblement i, malgrat ser el major exportador de gra del món, en el seu territori milers de persones passen gana.

A les dècades passades els pobladors de les zones rurals van emigrar a la ciutat a la recerca de millors condicions de vida. Però pocs van trobar aquesta prosperitat tan desitjada. Les ciutats, incapaces d'absorir els massius desplaçaments de població, van anar marginant els nouvinguts confinant-los en cinturons urbans o tuguris insalubres en els quals la supervivència era (i és) una meta difícil d'assolir. Són de sobres conegudes les immenses "favelas" que envolten ciutats com Rio de Ja-

vida. Pero pocos encontraron esa prosperidad tan deseada. Las ciudades, incapaces de absorber los masivos desplazamientos de población, fueron marginando a los recién llegados confinándoles en cinturones urbanos o tugurios insalubres en los que la supervivencia era (y es) una meta difícil de alcanzar. Son de sobra conocidas las inmensas "favelas" que rodean ciudades como Rio de Janeiro o São Paulo, en las que la vida vale menos que una bala y donde reinan el caos y la delincuencia.

Dado que la ciudad ya no es una alternativa viable para los que huyen de la pobreza, varios movimientos sociales, entre ellos el MST, procuran conseguir el regreso al medio rural de los ciudadanos desempleados y sin futuro en la ciudad, de manera que, trabajando la tierra con sus propias manos puedan alimentarse y

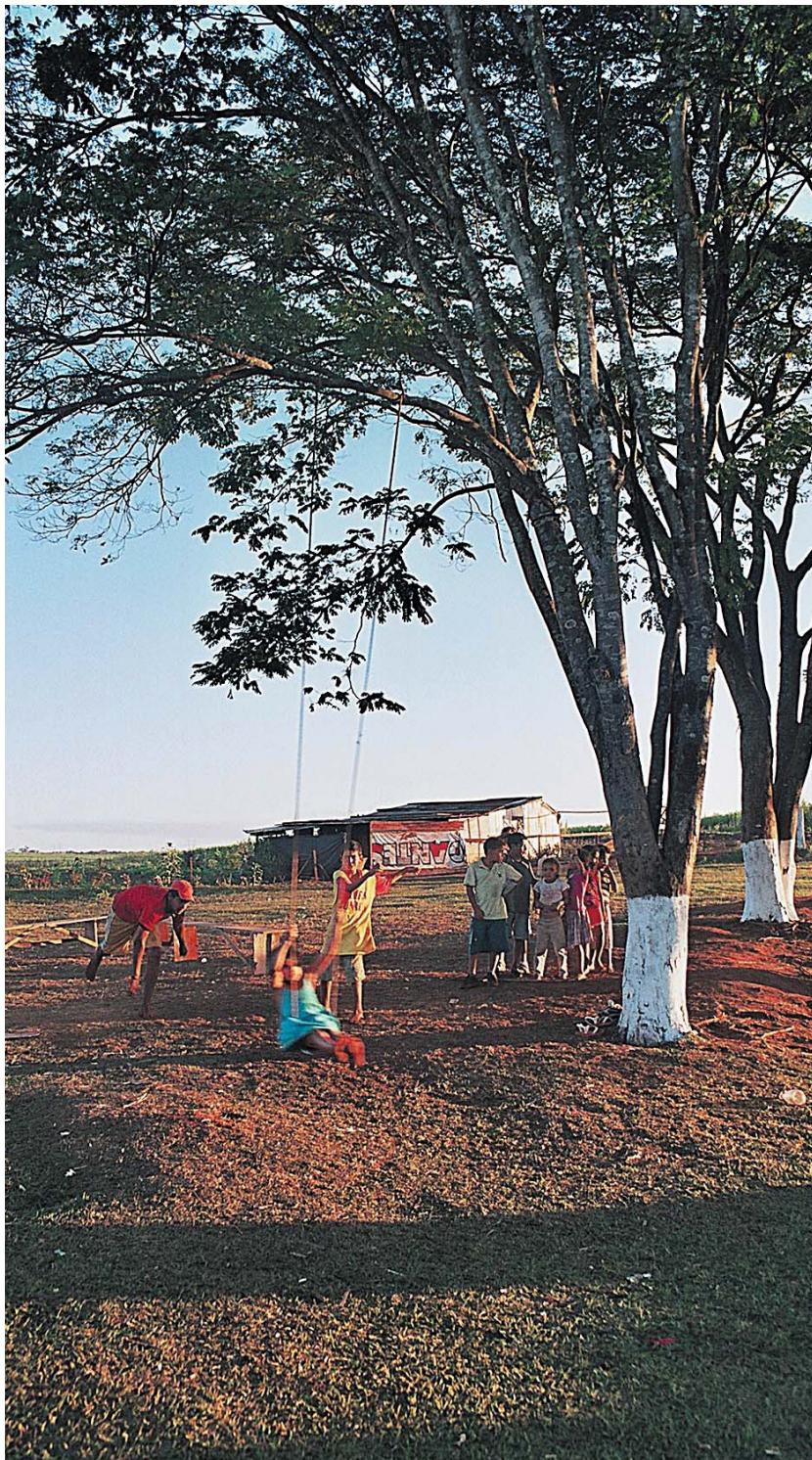

Lisette Vall

neiro o São Paulo, en les quals la vida val menys que una bala i on regnen el caos i la delinqüència.

Ja que la ciutat ja no és una alternativa viable per als que fugen de la pobresa, diversos moviments socials, entre ells el MST, procuren aconseguir la tornada al medi rural dels ciutadans aturats i sense futur a la ciutat, de manera que, treballant la terra amb les seves pròpies mans pugui alimentar-se i viure dignament al costat de les seves famílies. Així, en el camp, les famílies poden escapar de la gana, la pobresa, l'exclusió, les drogues i la violència.

vivir dignamente junto a sus familias. Así, en el campo, las familias pueden escapar del hambre, la pobreza, la exclusión, las drogas y la violencia.

Jaume Alsina

3. HISTÒRIA/ORIGEN DEL MOVIMENT SENSE TERRA (MST)
3. HISTORIA/ORIGEN DEL MOVIMIENTO SIN TIERRA (MST)

En el passat, els pobladors nòmades vivien de la cacera, la pesca i la collita d'aliments que la naturalesa els oferia. No hi havia, en aquell temps, desigualtats ni acumulació de riqueses.

Amb l'arribada dels colonitzadors portuguesos va començar un procés d'apropiació de la terra, la qual va ser dividida i assetjada. Així, la terra va quedar a les mans d'uns quants, excluint la majoria de les persones originàries d'aquell lloc i condemnant-los a la pobresa, la marginalitat i la dependència d'altres per sobreviure.

Va ser el començament de l'explotació i l'opressió; els segles de colonialisme van afavorir l'explotació, no solament dels éssers humans (convertits en esclaus o, en el pitjor dels casos, extermínats) sinó també dels recursos naturals (or, plata, pedres precioses, fusta i altres productes) que van ser piratejats sense cap escrupol.

La injustícia va arribar així a aquesta part del continent llatinoamericà. Va ser l'inici de les primeres revoltes populars que es van succeir al llarg de la història fins als nostres dies.

Durant la Colonització i fins a finals de 1800, els indis i els negres portats de l'Àfrica, protagonitzaven les lluites, defensant els territoris envaïts pels colonitzadors i explotadors. A finals del segle XIX i inici del segle XX, van sorgir moviments camperols messiànic, que seguien un líder carismàtic (com exemples es poden citar els moviments de Canutos, amb Antônio Conselheiro, els del Contestat, amb Monje José María, el Cangaço, amb Lampião i d'altres).

En el pasado, los pobladores nómadas vivían de la caza, la pesca y la recolección de alimentos que la naturaleza les ofrecía. No había, por aquel entonces, desigualdades ni acumulación de riquezas.

Con la llegada de los colonizadores portugueses comenzó un proceso de apropiación de la tierra, la cual fue dividida y cercada. Así, la tierra quedó en manos de unos pocos, excluyendo a la mayoría de las personas originarias de aquel lugar y condenándoles a la pobreza, la marginalidad y la dependencia de otros para sobrevivir.

Fue el comienzo de la explotación y la opresión; los siglos de colonialismo favorecieron la explotación, no sólo de los seres humanos (convertidos en esclavos o, en el peor de los casos, exterminados) sino también de los recursos naturales (oro, plata, piedras preciosas, madera y demás productos) que fueron pirateados sin ningún escrúpulo.

La injusticia llegó así a esta parte del continente latinoamericano. Fue el inicio de las primeras revueltas populares que se sucedieron a lo largo de la historia hasta nuestros días.

Durante la Colonización y hasta finales de 1800, los indios y los negros traídos de África, protagonizaban las luchas, defendiendo los territorios invadidos por los colonizadores y explotadores. A fines del siglo XIX e inicio del siglo XX, surgieron movimientos campesinos mesiánicos, que seguían un líder carismático (como ejemplos cabe citar los movimientos de Canutos, con Antônio Conselheiro, los del Contestado, con Monje José María, el Cangaço, con Lampião y otros).

En las décadas de los años 30 y 40 se dieron

En les dècades dels anys 30 i 40 es van donar diversos conflictes violents en algunes regions per apropiacions de terrenys abandonats. Entre 1950 i 1964, el moviment camperol es va organitzar com a classe, sorgint les Lligues Camperoles, la Unió dels Llauradors i Treballadors Agrícoles del Brasil (ULTABs) i el Moviment dels Agricultors Sense Terra (Màster). Tots aquests moviments van ser aixafats per la dictadura militar instaurada el 1964 i els seus líders van ser assassinats, presos o exiliats.

Els inicis del MST, successor d'altres moviments anteriors, vénen marcats per un conjunt de factors polítics, socials i econòmics, interrelacionats entre si, que es van donar en la dècada dels setanta i els vuitanta. La seva aparició és fruit d'algunes i diferents lluites i reivindicacions anteriors.

El Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra va néixer de les lluites concretes per la conquesta de la terra que els treballadors del camp van anar duent a terme de forma aïllada al Sud del país, al final els anys 70.

A fi del règim militar (1964-1984), el Brasil va viure un procés d'obertura política. Però el capitalisme nacional no aconseguia alleugerir la problemàtica de la concentració de la terra, ni l'expulsió dels pobres de l'àrea rural, que emigraven a la ciutat a la recerca de prosperitat. A més, la modernització de l'agricultura va incrementar l'èxode rural i la política de colonització va entrar en una severa crisi.

Després de llargs anys caracteritzats per un procés de concentració de latifundis (grans extensions de terra) a les

diversos conflictos violentos en algunas regiones por apropiaciones de terrenos abandonados. Entre 1950 y 1964, el movimiento campesino se organizó como clase, surgiendo las Ligas Campesinas, la Unión de los Labradores y Trabajadores Agrícolas del Brasil (ULTABs) y el Movimiento de los Agricultores Sin Tierra (Master). Todos estos movimientos fueron aplastados por la dictadura militar instaurada en 1964 y sus líderes fueron asesinados, presos o exiliados.

Los inicios del MST, sucesor de otros movimientos anteriores, vienen marcados por un conjunto de factores políticos, sociales y económicos, interrelacionados entre sí, que se dieron en la década de los setenta y los ochenta. Su surgimiento es fruto de varias y distintas luchas y reivindicaciones anteriores.

El Movimiento de los Trabajadores Rurales Sin Tierra nació de las luchas concretas por la conquista de la tierra que los trabajadores del campo fueron llevando a cabo de forma aislada en el Sur del país, al final los años 70.

Con el fin del régimen militar (1964-1984), Brasil vivió un proceso de apertura política. Pero el capitalismo nacional no conseguía aliviar la problemática de la concentración de la tierra, ni la expulsión de los pobres del área rural, que emigraban a la ciudad en busca de prosperidad. Además, la modernización de la agricultura incrementó el éxodo rural y la política de colonización entró en una severa crisis.

Tras largos años caracterizados por un proceso de concentración de latifundios (grandes extensiones de tierra) en manos de pocos sectores de la sociedad, se produjo un gran aumento y empobrecimiento de

mans de pocs sectors de la societat, es va produir un gran augment i empobriment dels petits camperols del Brasil. El descontentament era generalitzat; la indignació, també.

Amb l'arribada d'un procés de transició de la dictadura militar, els camperols van començar a organitzar-se. Van sorgir diversos moviments i organitzacions de camperols que van comptar amb el suport de l'església catòlica, especialment de la Comissió Pastoral de la Terra. Junts van unir els seus esforços per aconseguir un repartiment just de les terres i la reducció de les desigualtats socials, mentre es tractava de transformar la societat.

Els diferents moviments pro reforma agrària van començar un procés d'articulació i organització. En aquest context, amb el temps, van sorgir i van anar articulant-se diverses lluites populars. Així, es va donar origen a una nova forma de pressió dels camperols: les ocupacions organitzades per desenes o centenes de famílies.

En aquesta tessitura, a poc a poc, es va estructurar el Moviment Sense Terra, que va iniciar la seva etapa en el campament de la Cruïlla Natalino, en Ronda Alta (Rio Grande do Sul), i el Moviment dels Agricultors Sense Terra del Oest (de l'estat de Paraná). Va ocórrer el 1981, quan un gran nombre de famílies van aixecar un campament a la Cruïlla Natalino. Posteriorment es van assentar en aquesta i altres àrees i hisendes. A partir d'aquell moment el Moviment dels Sense Terra es va anar disseminant per tot el país.

Es pot esmentar que la primera ocupació de terra va tenir lloc el 7 de setembre de 1979, quan un grup de famílies

los pequeños campesinos de Brasil. El descontento era generalizado; la indignación, también.

Con la llegada de un proceso de transición de la dictadura militar, los campesinos comenzaron a organizarse. Surgieron varios movimientos y organizaciones de campesinos que contaron con el apoyo de la iglesia católica, especialmente de la Comisión Pastoral de la Tierra. Juntos unieron sus esfuerzos para conseguir un reparto justo de las tierras y la reducción de las desigualdades sociales, al tiempo que se trataba de transformar la sociedad.

Los diferentes movimientos pro reforma agraria comenzaron un proceso de articulación y organización. En ese contexto, con el tiempo, surgieron y fueron articulándose varias luchas populares. Así, se dio origen a una nueva forma de presión de los campesinos: las ocupaciones organizadas por decenas o centenas de familias.

En esa tesisura, poco a poco, se estructuró el Movimiento Sin Tierra, que inició su andadura en el campamento de la Encrucijada Natalino, en Ronda Alta (Rio Grande do Sul), y el Movimiento de los Agricultores Sin Tierra del Oeste (del estado de Paraná). Ocurrió en 1981, cuando un gran número de familias levantaron un campamento en la Encrucijada Natalino. Posteriormente se asentaron en ésa y otras áreas y haciendas. A partir de ese momento el Movimiento de los Sin Tierra se fue diseminando por todo el país.

Cabe mencionar que la primera ocupación de tierra tuvo lugar el 7 de septiembre de 1979, cuando un grupo de familias sin tierra ocupó dos parcelas de un inmenso latifundio, la hacienda Sarandi, en el sur del

sense terra va ocupar dues parcel·les d'un immens latifundi, la hisenda Sarandi, al sud del país. Aquesta va ser la primera ocupació de terra en Rio Grande del Sud, encara en l'època de la dictadura militar, fins i tot abans de l'aparició del Moviment Sense Terra, que no es va gestar va sorgir fins a 1984.

Aquest episodi a la hisenda Sarandi va ajudar a estimular, la resistència d'un altre campament posterior, el de l'Encruzilhada Natalito, en aquesta mateixa regió.

El MST es va formar en els anys 1983 i 1984, però no serà fins a 1985 quan es consolidi, gràcies a un congrés multitudinari que va tenir lloc a Curitiba (Paraná), el gener d'aquell mateix any.

país. Ésta fue la primera ocupación de tierra en Rio Grande del Sur, todavía en la época de la dictadura militar, incluso antes del surgimiento del Movimiento Sin Tierra, que no se gestó surgió hasta 1984.

Este episodio en la hacienda Sarandi ayudó a estimular, la resistencia de otro campamento posterior, el de la Encruzilhada Natalito, en esa misma región.

El MST se formó en los años 1983 y 1984, pero no será hasta 1985 cuando se consolide, gracias a un congreso multitudinario que tuvo lugar en Curitiba (Paraná), en enero de ese mismo año.

Vemos pues, que el MST es heredero y continuador de varias luchas (algunas ellas, con muchos siglos de historia) como la de los indígenas, los negros africanos, las luchas ais-

Irene Ruiz Aguiló

Veiem doncs, que el MST és hereu i continuador de diverses lluites (algunes d'elles, amb molts segles d'història) com la dels indígenes, els negres africans, les lluites aïllades per la terra que comencessin a ocórrer en diferents estats, les reivindicacions per la reforma agrària de l'organització coneguda com "Via Camperola", etc., que van desembocar en l'aparició del MST en "l'Encrucilhada Natalito", i la seva consolidació el gener de 1985 a Curtitiba, ja amb 1500 militants disposats a enfrentar-se a la desigualtat, l'opressió i la injustícia.

ladas por la tierra que empezaran a ocurrir en distintos estados, las reivindicaciones por la reforma agraria de la organización conocida como "Vía Campesina", etc, que desembocaron en el surgimiento del MST en la "Encrucilhada Natalito", y su consolidación en enero de 1985 en Curtitiba, ya con 1500 militantes dispuestos a enfrentarse a la desigualdad, la opresión y la injusticia.

4. EL MST: NATURALESA I OBJECTIUS

4. EL MST: NATURALEZA Y OBJETIVOS

El Moviment Sense Terra és un moviment social de masses, compost per una gran quantitat de persones, de caràcter popular i autònom (en sentit ampli).

Es tracta d'una organització en la qual es permet la pluralitat política i religiosa, sense distinció de raça, credo religiós o filiació política.

Està integrat per comunitats de treballadors, perfectament organitzats, que lluiten per la terra i per la reforma agrària al Brasil, mentre procuren aconseguir la transformació de la societat per fer-la més justa i igualitària.

El MST persegueix tres grans objectius: la terra, la reforma agrària i una societat més justa. Lluita per l'expropiació de les grans extensions que es troben a les mans de grans propietaris i multinacio-

El Movimiento Sin Tierra es un movimiento social de masas, compuesto por una gran cantidad de personas, de carácter popular y autónomo (en sentido amplio).

Se trata de una organización en la que se permite la pluralidad política y religiosa, sin distinción de raza, credo religioso o filiación política.

Está integrado por comunidades de trabajadores, perfectamente organizados, que luchan por la tierra y por la reforma agraria en Brasil, al tiempo que procuran lograr la transformación de la sociedad para hacerla más justa e igualitaria.

El MST persigue tres grandes objetivos: la tierra, la reforma agraria y una sociedad más justa. Lucha por la expropiación de las grandes extensiones que se encuentran en manos de grandes propietarios y multina-

Ornella Flores

nals. Procura també el final dels latifundis improductius i exigeix que es determine una extensió màxima d'hectàrees per a la propietat rural. El MST s'oposa als fracassats projectes de colonització dels últims trenta anys i exigeix una política agrícola en benefici del petit productor. El MST defensa el respecte i l'autonomia de les zones indígenes, poble amenaçat contínuament pels terratinents i les multinacionals.

A la vegada, lluita per la democratització de l'aigua i altres recursos naturals. A més, el MST perseguix el càstig dels assassins de treballadors rurals i defensa el cobrament de l'Impost Territorial Rural (ITR), amb destinació dels tributs per a la reforma agrària.

Els seus objectius són variats i molt nombrosos, destacant, a més dels ja esmentats, els següents:

- Eliminar la pobresa en el camp.
- Eliminar la desigualtat social.
- Garantir feina i educació per a tots.
- Garantir la sobirania alimentària.
- Garantir la participació igualitària de les dones.
- Preservar la biodiversitat vegetal, animal i la diversitat cultural.
- Garantir condicions de vida adequades.
- Construir una societat sense explotats ni explotadors on la feina tingui supremacia sobre el capital.
- Garantir que la terra, un bé de tots, estigui al servei de la societat.

cionales. Procura también el fin de los latifundios improductivos y exige que se determine una extensión máxima de hectáreas para la propiedad rural. El MST se opone a los fracasados proyectos de colonización de los últimos treinta años y exige una política agrícola en beneficio del pequeño productor. El MST defiende el respeto y la autonomía de las zonas indígenas, pueblo amenazado continuamente por los terratenientes y las multinacionales.

A su vez, lucha por la democratización del agua y otros recursos naturales. Además, el MST persigue el castigo de los asesinos de trabajadores rurales y defiende el cobro del Impuesto Territorial Rural (ITR), con destino de los tributos para la reforma agraria.

Sus objetivos son variados y muy numerosos, destacando, además de los ya mencionados, los siguientes:

- Eliminar la pobreza en el campo.
- Eliminar la desigualdad social.
- Garantizar trabajo y educación para todos.
- Garantizar la soberanía alimentaria.
- Garantizar la participación igualitaria de las mujeres.
- Preservar la biodiversidad vegetal, animal y la diversidad cultural.
- Garantizar condiciones de vida adecuadas.
- Construir una sociedad sin explotados ni explotadores donde el trabajo tenga supremacía sobre el capital.
- Garantizar que la tierra, un bien de todos, esté al servicio de la sociedad.
- Garantizar trabajo a todos con una

- Garantir feina a tots amb una justa distribució de la terra, la renda i les riqueses.
- Cercar permanentment la justícia social i la igualtat de drets econòmics, polítics, socials i culturals.
- Difondre els valors humanistes i socialistes en les relacions socials i personals.
- Combatre totes les formes de discriminació social i cercar la participació igualitària de les dones, homes, joves, ancians i nens.

Al llarg de la història del Brasil han sorgit molts moviments socials i populars que van lluitar pels seus interessos i per la defensa dels seus drets. Però la majoria d'ells van ser derrotats i/o massacrats pels poderosos.

En canvi, el MST ha aconseguit sobreuir fins avui gràcies a la seva peculiar forma d'organitzar-se. El Moviment és hereu i continuador de lluites passades i va analitzar i va identificar els errors dels seus avantpassats, tractant de no cometre els mateixos errors i aprendre de l'experiència. El més destacat és que en el MST no existeix un líder, ni un president... sinó que totes les persones són part de l'organització i participen en la presa de decisions. Ningú no és imprescindible i tots són importants.

Així, no existeix una forma d'acabar amb l'organització "decapitant" a la seva cúpula, ja que aquesta no existeix com a tal. Per derrotar aquest moviment seria necessari acabar amb els més de quatre milions d'integrants que creixen cada dia i que estan repartits per tot Brasil.

justa distribución de la tierra, la renta y las riquezas.

- *Buscar permanentemente la justicia social y la igualdad de derechos económicos, políticos, sociales y culturales.*
- *Difundir los valores humanistas y socialistas en las relaciones sociales y personales.*
- *Combatir todas las formas de discriminación social y buscar la participación igualitaria de las mujeres, hombres, jóvenes, ancianos y niños.*

A lo largo de la historia de Brasil han surgido muchos movimientos sociales y populares que lucharon por sus intereses y por la defensa de sus derechos. Pero la mayoría de ellos fueron derrotados y/o masacrados por los poderosos.

En cambio, el MST ha conseguido sobrevivir hasta hoy gracias a su peculiar forma de organizarse. El Movimiento es heredero y continuador de luchas pasadas y analizó e identificó los fallos de sus antepasados, tratando de no cometer los mismos errores y aprender de la experiencia. Lo más destacado es que en el MST no existe un líder, ni un presidente... sino que todas las personas son parte de la organización y participan en la toma de decisiones. Nadie es imprescindible y todos son importantes.

Así, no existe forma acabar con la organización "decapitando" a su cúpula, dado que ésta no existe como tal. Para derrotar este movimiento sería necesario acabar con los más de cuatro millones de integrantes que crecen cada día y que están repartidas por todo Brasil.

5. INSTÀNCIES ORGANITZATIVES I SECTORS

5. INSTANCIAS ORGANIZATIVAS Y SECTORES

El MST és un moviment amb un funcionament democràtic i perfectament organitzat, que actua a diferents fronts. Gaudeix d'un ampli ventall d'instàncies organitzatives i de sectors d'actuació. La seva lluita inclou tant la protecció del medi ambient, com la igualtat de gènere, la protecció de la salut o l'educació dels nens.

El Moviment Sense Terra procura ser molt participatiu, fet pel qual les bases socials tenen una gran importància i poder decisiu. En el MST tot el món té el seu espai i la seva tasca. Tots participen en algun dels sectors d'activitat i tots poden formar part d'alguna de les instàncies.

El MST està present a la pràctica totalitat del territori del Brasil. Es tracta d'una organització d'enormes dimensions i

El MST es un movimiento con un funcionamiento democrático y perfectamente organizado, que actúa en diferentes frentes. Goza de un amplio abanico de instancias organizativas y de sectores de actuación. Su lucha abarca tanto la protección del medio ambiente, como la igualdad de género, la protección de la salud o la educación de los niños.

El Movimiento Sin Tierra procura ser muy participativo, hecho por el cual las bases sociales tienen una gran importancia y poder decisivo. En el MST todo el mundo tiene su espacio y su tarea. Todos participan en alguno de los sectores de actividad y todos pueden formar parte de alguna de las instancias.

El MST está presente en la práctica totalidad del territorio de Brasil. Se trata de una organización de enormes dimensiones y

Irene Ruiz Aguiló

per això ha de tenir una bona estructura i forma de funcionament.

El MST és present en 24 dels estats de Brasil (no és present en Acre, a Roraima ni a Amapá). En cada un d'aquests 24 estats, el moviment estableix una divisió del territori en regions.

El complex sistema organitzatiu segueix una estructura piramidal que va des de la base (el conjunt de totes les persones integrants que participen en les decisions més quotidianes) fins a la instància més alta que pren les decisions més rellevants (com les directrius i objectius a seguir, les decisions de tipus polític...).

Entre les instàncies organitzatives cal citar especialment:

- El Congrés Nacional (es reuneix cada 5 anys)
- La Trobada Nacional (es reuneix cada 2 anys)
- La Coordinació Nacional
- La Direcció Nacional (es reuneix cada 50 dies)
- Les Coordinacions Regionals
- Les Instàncies Estatals
- Els Nuclis.

por ello tiene que poseer una buena estructura y forma de funcionamiento.

El MST está presente en 24 de los estados de Brasil (no está presente en Acre, en Roraima ni en Amapá). En cada uno de estos 24 estados, el movimiento establece una división del territorio en regiones.

El complejo sistema organizativo sigue una estructura piramidal que va desde la base (el conjunto de todas las personas integrantes que participan en las decisiones más cotidianas) hasta la instancia más alta que toma las decisiones más relevantes (como las directrices y objetivos a seguir, las decisiones de tipo político...).

Entre las instancias organizativas hay que citar especialmente:

- El Congreso Nacional (se reúne cada 5 años)
- El Encuentro Nacional (se reúne cada 2 años)
- La Coordinación Nacional
- La Dirección Nacional (se reúne cada 50 días)
- Las Coordinaciones Regionales
- Las Instancias Estatales
- Los Núcleos.

La base social del MST està formada per les diferents famílies o unitats familiars (s'inclou persones individuals en aquest concepte) i aquestes es constitueixen en nuclis de famílies. Els nuclis són grups de famílies o d'unitats familiars que s'organitzen i conviuen en campaments i assentament. Aquests poden arribar a reunir més de 500 famílies, per això es divideix cada campament/assentament en diversos nuclis.

La base social del MST está formada por las diferentes familias o unidades familiares (se incluye a personas individuales en este concepto) y éstas se constituyen en núcleos de familias. Los núcleos son grupos de familias o de unidades familiares que se organizan y conviven en campamentos y asentamiento. Éstos pueden llegar a reunir a más de 500 familias, por ello se divide cada campamento/asentamiento en varios núcleos.

Cada nucli escull a un home i a una dona per a representar-los i ser els coordinadors del nucli. La unió de tots els coordinadors de tots els nuclis d'un campament/assentament forma la "Coordinació" de l'àrea. Al seu torn, la coordinació de l'àrea escollirà a dues persones, home i dona, que els representi en "la Brigada Regional". Formen part d'aquesta Brigada Regional, els coordinadors dels diferents sectors, els dos representants de l'àrea i altres persones convidades que, pels seus coneixements específics, posseeixen algun coneixement o formació que fa que sigui valorada la seva participació en la brigada regional, contribuint positivament en les decisions a prendre.

D'aquesta manera, en una regió geogràfica poden trobar-se diferents àrees que s'uneixen per a formar l'anomenada "Regional". Cadascun dels estats de Brasil es divideix en regions, cadascuna amb la seva pròpia brigada regional. Al seu torn, cada Regional escull als seus representants, un home i una dona, que formaran part de la "Dirigència Regional".

A continuació, els integrants de la citada dirigència regional, juntament amb els representants dels sectors, escullen a un home i una dona per a representar la regional a la qual pertanyen en "la Coordinació Estatal". Aquesta es compon pels representants dels sectors de les regions i els representants de les regionals.

Dins de la "Coordinació estatal" es trien a les persones que compondran "l'Adreça Estatal". Dintre de "l'Adreça Estatal" s'escull a les persones que compondran la "Coordinació Nacional" i actuaran com representants del seu estat.

Cada núcleo escoge a un hombre y a una mujer para representarlos y ser los coordinadores del núcleo. La unión de todos los coordinadores de todos los núcleos de un campamento/ asentamiento forma la "Coordinación" del área. A su vez, la coordinación del área escogerá a dos personas, hombre y mujer, que les represente en la "Brigada Regional". Forman parte de esta Brigada Regional, los coordinadores de los diferentes sectores, los dos representantes del área y otras personas invitadas que, por sus conocimientos específicos, poseen algún conocimiento o formación que hace que sea valorada su participación en la brigada regional, contribuyendo positivamente en las decisiones a tomar.

Así pues, en una región geográfica pueden encontrarse diferentes áreas que se unen para formar la llamada "Regional". Cada uno de los estados de Brasil se divide en regiones, cada una con su propia brigada regional. A su vez, cada Regional escoge a sus representantes, un hombre y una mujer, que formarán parte de la "Dirigencia Regional".

A continuación, los integrantes de la citada dirigencia regional, junto con los representantes de los sectores, escogen a un hombre y una mujer para representar la regional a la que pertenecen en la "Coordinación Estatal". Ésta se compone por los representantes de los sectores de las regiones y los representantes de las regionales.

Dentro de la "Coordinación estatal" se eligen a las personas que compondrán la "Dirección Estatal". Dentro de la "Dirección Estatal" se escoge a las personas que compondrán la "Coordinación Nacional" y actuarán como representantes de su estado.

Ornella Flores

30

A la vegada, dins de la “Coordinació Nacional” es trien als qui conformen la “Direcció Nacional”.

La unió de tots aquests militants del MST es reuneixen cada 5 anys per a celebrar el “Congrés Nacional”.

La major instància del Moviment Sense Terra és l'esmentat “Congrés Nacional” junt amb els nuclis de base, ja que les decisions són debatudes i són aprovades en els nuclis i és, en els congressos nacionals, on es reafirmen aquestes decisions. Posteriorment, tornen novament a les persones de la base perquè les portin endavant. Es pot destacar que en l'últim Congrés Nacional, que va tenir lloc de l'11 al 15 de juny de 2007, es van reunir 17.500 militants provinents de 24 estats del Brasil a més d'associacions de suport, convidats nacionals i internacionals, etc.

A su vez, dentro de la “Coordinación Nacional” se eligen a los que conforman la “Dirección Nacional”.

La unión de todos estos militantes del MST se reúnen cada 5 años para celebrar el “Congreso Nacional”.

La mayor instancia del Movimiento Sin Tierra es el citado “Congreso Nacional” junto con los núcleos de base, ya que las decisiones son debatidas y aprobadas en los núcleos y es, en los congresos nacionales, donde se reafirman esas decisiones. Posteriormente, vuelven nuevamente a las personas de la base para que las lleven adelante. Cabe destacar que en el último Congreso Nacional, que tuvo lugar del 11 al 15 de junio de 2007, se reunieron 17.500 militantes provenientes de 24 estados de Brasil además de asociaciones de apoyo, invitados nacionales e internacionales, etc.

En cadascun dels congressos nacionals es realitza una evaluació dels 5 anys anteriors, s'analitzen els errors i encerts, les problemàtiques sorgides, els avanços i assoliments, etc, i es decideixen les noves línies polítiques d'acció per al període següent. Atès que la conjuntura social, econòmica i política canvia contínuament, s'han de canviar i adequar les tàctiques i estratègies del MST per a assolir els objectius fixats.

També cal esmentar que es produeixen diverses trobades periòdiques, tant a nivell regional, estatal, com nacional, donant lloc a les anomenades "Trobada Regional", "Trobades Estatais" i les "Trobades Nacionals" (aquestes últimes es produeixen cada dos anys).

Conscients de la complexitat del sistema organitzatiu del MST, l'esquema que es reproduïx a continuació tracta de resumir, simplificar i aclarir lleugerament aquest tema.

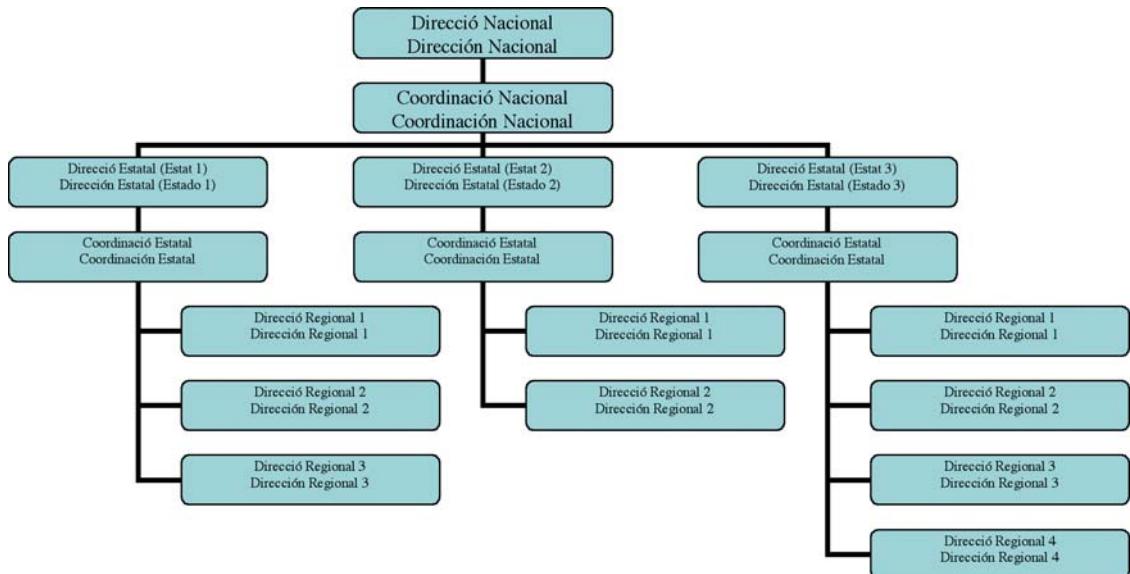
En cada uno de los congresos nacionales se realiza una evaluación de los 5 años anteriores, se analizan los errores y aciertos, las problemáticas surgidas, los avances y logros, etc, y se deciden las nuevas líneas políticas de acción para el periodo siguiente. Dado que la coyuntura social, económica y política cambia continuamente, se deben cambiar y adecuar las tácticas y estrategias del MST para lograr los objetivos fijados.

También cabe mencionar que se producen diversos encuentros periódicos, tanto a nivel regional, estatal, como nacional, dando lugar a los llamados "Encuentro Regionales", "Encuentros Estatales" y los "Encuentros Nacionales" (éstos últimos se producen cada dos años).

Conscientes de la complejidad del sistema organizativo del MST, el esquema que se reproduce a continuación trata de resumir, simplificar y aclarar ligeramente este tema.

Ornella Flores

Així doncs, a més de les diverses instàncies organitzatives citades, existeixen els sectors que poden definir-se com camps d'actuació. Cadascun dels membres del MST s'integra en un sector i es dedica a ell, és a dir, tot el món forma part d'un sector d'activitat i treballa en el camp d'actuació que li ha tocat. Existeixen, en principi, 9 (o 10 segons la zona) i que són els següents:

- Producció
- Salut
- Educació
- Comunicació
- Formació
- Cultura i lleure
- Gènere
- Relaciones Humanas
- Frente de Massa
- Guarderia

Es pot destacar que existeixen petites variacions d'un estat a l'altre quant a aquesta llista de sectors. Per exemple, el sector de les Relacions Humanes de vegades s'integra al sector de Frente de Masa. Per la seva part, en algunes zones del Brasil, la guarderia no arriba a

Así pues, además de las diversas instancias organizativas citadas, existen los sectores que pueden definirse como campos de actuación. Cada uno de los miembros del MST se integra en un sector y se dedica a él, es decir, todo el mundo forma parte de un sector de actividad y trabaja en el campo de actuación que le ha tocado. Existen, en principio, 9 (o 10 según la zona) y que son los siguientes:

- Producción
- Salud
- Educación
- Comunicación
- Formación
- Cultura y Ocio
- Género
- Relaciones Humanas
- Frente de Masa
- Guardería

Cabe destacar que existen pequeñas variaciones de un estado al otro en cuanto a esta lista de sectores. Por ejemplo, el sector de las Relaciones Humanas a veces se integra en el sector de Frente de Masa. Por su parte, en algunas zonas de Brasil, la guardería no llega a considerarse un

considerar-se un sector i es considera que es tracta més d'un suport als altres sectors.

Així, una persona pot dedicar-se a la formació dels seus propis companys o a promoure la cultura i a rescatar costums, mentre un altre bolca la seva energia en velar per la bona salut de la comunitat i prepara remeis naturals per evitar infeccions. Aquest mode d'integració global aconsegueix que tots se sentin útils per a la comunitat i que formen part d'un grup, un sentiment més difícil de percebre a la ciutat. Aquesta fórmula augmenta la satisfacció personal del grup i evita marginacions i exclusions.

Ja que es té molt en compte la perspectiva de gènere, el MST advoca per la participació paritària d'home i dones als diferents sectors. Del conjunt de perso-

sector y se considera que se trata más de un apoyo a los otros sectores.

Así, una persona puede dedicarse a la formación de sus propios compañeros o a promover la cultura y a rescatar costumbres, mientras otro vuelca su energía en velar por la buena salud de la comunidad y prepara remedios naturales para evitar infecciones. Este modo de integración global consigue que todos se sientan útiles para la comunidad y que formen parte de un grupo, un sentimiento más difícil de percibir en la ciudad. Esta fórmula aumenta la satisfacción personal del grupo y evita marginaciones y exclusiones.

Dado que se tiene muy en cuenta la perspectiva de género, el MST aboga por la participación paritaria de hombre y mujeres en los diferentes sectores. Del conjunto de personas que configuran un

Lissete Vall

Jaume Alsina

34

nes que configuren un sector, s'escolliran dues persones que els representin en les diferents instàncies.

Dins de cada un dels sectors es realitzen diverses tasques o activitats. A continuació es resumeixen aquestes breument.

sector, se escogerán dos personas que les representen en las diferentes instancias.

Dentro de cada uno de los sectores se realizan diversas tareas o actividades. A continuación se resumen éstas brevemente.

6. TASQUES DELS SECTORS
6. TAREAS DE LOS SECTORES:

PRODUCCIÓ:

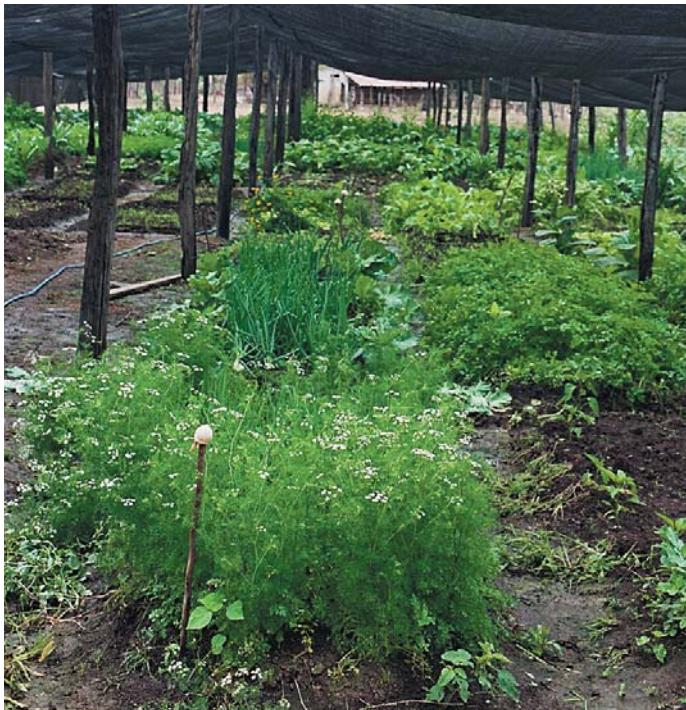
- Organitzar, planejar i col·laborar en els treballs productius.
- Elaborar tècniques de producció agrícola que contribueixin a la protecció del terra i evitin la seva contaminació.
- Incentivar les persones a cuidar les plantes i la naturalesa en general.
- Promoure la sembra d'arbres i la reforestació de les àrees.
- Promoure l'estudi i ús de biofertilitzants.
- Garantir una bona qualitat dels aliments.
- Organitzar mercats i fires per garantir aliments de qualitat per als treballadors de la ciutat, eliminant mitjancers innecessaris.
- Incentivar els treballadors perquè es diversifiqui la producció, evitant el

PRODUCCIÓN:

- Organizar, planear y colaborar en los trabajos productivos.
- Elaborar técnicas de producción agrícola que contribuyan a la protección del suelo y eviten su contaminación.
- Incentivar a las personas a cuidar las plantas y la naturaleza en general.
- Promover la siembra de árboles y la reforestación de las áreas.
- Promover el estudio y uso de biofertilizantes.
- Garantizar una buena calidad de los alimentos.
- Organizar mercados y ferias para garantizar alimentos de calidad para los trabajadores de la ciudad, eliminando intermediarios innecesarios.
- Incentivar a los trabajadores para que se diversifique la producción, evitando el monocultivo.

Ornella Flores

Jaume Alsina

monocultiu.

- Rescatar les llavors autòctones i incentivar la creació de bancs de llavors en totes les àrees.

SALUT:

- Conscienciar els companys/as per a la cura contínua del medi ambient, del cos, dels nens i de l'entorn en general.
- Col·locar recol·lectors d'escombraries i conscienciar perquè els rebuigs es tirin en ells.
- I Promoure i organitzar xerrades per conscienciar

- Rescatar las semillas autóctonas e incentivar la creación de bancos de semillas en todas las áreas.

SALUD:

- Concienciar a los compañeros/as para el cuidado continuo del medio ambiente, del cuerpo, de los niños y del entorno en general.
- Colocar recolectores de basura y concienciar para que los desechos se tiren en ellos.
- Promover y organizar charlas para concienciar sobre las consecuencias del uso de las drogas.
- Incentivar la práctica del deporte y el ocio.
- Incentivar el uso de medicinas naturales.

- Promover el estudio y fabricación de medicamentos naturales tales como, productos para evitar infecciones, pomadas, el secado de hierbas y raíces para su uso medicinal...

Lisette Vall

sobre les conseqüències de l'ús de les drogues.

I Incentivar la pràctica de l'esport i el lleure.

I Incentivar l'ús de medecines naturals.

I Promoure l'estudi i fabricació de medicaments naturals tals com, productes per evitar infeccions, pomades, l'assecatge d'herbes i arrels per al seu ús medicinal...

COMUNICACIÓ:

- Garantir informacions actualitzades per als integrants del moviment a través de diaris, publicacions, murals i revistes.
- Explotar i difondre els recursos audiovisuals dels quals es disposa.
- I Mantenir el poble informat permanentment de les novetats, notícies i esdeveniments que puguin ser d'interès.
- Buscar aliances per aconseguir la instal·lació de ràdios als campaments i assentaments.

EDUCACIÓ:

El MST procura oferir educació a totes les persones de manera que ningú no quedi privat d'aquest dret. Ofereix escoles per als nens però també per als adults que no van poder estudiar en el seu moment o per a aquells que volen reprendre'ls o ampliar els seus coneixements. Entre les tasques del sector es pot destacar:

- Eradicar l'analfabetisme en les àrees del MST.
- Aconseguir condicions reals perquè tots

Lisette Vall

COMUNICACIÓN:

- Garantizar informaciones actualizadas para los integrantes del movimiento a través de periódicos, publicaciones, murales y revistas.
- Explotar y difundir los recursos audiovisuales de los que se dispone.
- Mantener al pueblo informado permanentemente de las novedades, noticias y sucesos que puedan ser de interés.
- Buscar alianzas para conseguir la instalación de radios en los campamentos y asentamientos.

EDUCACIÓN:

El MST procura ofrecer educación a todas

els nens i adolescents tinguin accés a l'escola i a l'estudi.

- Lluitar per aconseguir escoles d'estudi primari i secundari dins dels assentaments.
- Capacitar i habilitar professors.
- Oferir una educació orientada en el medi i a la situació de les persones a qui es dirigeix.
- Buscar el suport d'entitats i persones que combreguin amb els principis educacionals del MST.

És important esmentar que, gràcies als suports nacionals i internacionals, desenes de militants del MST aconsegueixen estudiar carreres universitàries a causa que es reserven places per a ells, tant en universitats del Brasil com d'estats aliats tals com Veneçuela o Cuba. Per a la majoria de la població, l'educació superior és difícilment accessible per la qual cosa es valora molt l'exis-

las personas de manera que nadie quede privado de este derecho. Ofrece escuelas para los niños pero también para los adultos que no pudieron estudiar en su momento o para aquellos que quieren reanudarlos o ampliar sus conocimientos. Entre las tareas del sector cabe destacar:

- Erradicar el analfabetismo en las áreas del MST.
- Conseguir condiciones reales para que todos los niños y adolescentes tengan acceso a la escuela y al estudio.
- Luchar por conseguir escuelas de estudio primario y secundario dentro de los asentamientos.
- Capacitar y habilitar profesores.
- Ofrecer una educación orientada al medio y a la situación de las personas a las que se dirige.
- Buscar el apoyo de entidades y personas que comulguen con los principios educacionales del MST.

Ornella Flores

Ornella Flores

tència de vacants destinades a aquests estudiants. Els joves més prometedors tenen així oportunitat de formar-se podent, a la seva tornada, col·laborar millor amb el MST i difondre els coneixements adquirits.

FORMACIÓ:

- La formació és per al MST un procés de producció de coneixement en el qual educadors i alumnes fan una anàlisi sobre la realitat i proposen un canvi a favor de l'interès popular. És a dir, la formació busca transformar la realitat. Tasques:
- Formar els militants del moviment a través de cursos periòdics de formació política i cultural.
- Difondre les idees i els objectius del MST.
- Elaborar quaderns i material didàctic per a la difusió d'informacions d'interès.

En aquest punt cal esmentar l'existència de l'Escola Nacional Florestan Fernández, construïda el 1999 pel MST, a São Paulo. Aquesta es dedica a impartir cursos de múltiples matèries entre

Es importante mencionar que, gracias a los apoyos nacionales e internacionales, decenas de militantes del MST consiguen estudiar carreras universitarias debido a que se reservan plazas para ellos, tanto en universidades de Brasil como de estados aliados tales como Venezuela o Cuba. Para la mayoría de la población, la educación superior es difícilmente accesible por lo que se valora mucho la existencia de vacantes destinadas a estos estudiantes. Los jóvenes más prometedores tienen así a oportunidad de formarse pudiendo, a su regreso, colaborar mejor con el MST y difundir los conocimientos adquiridos.

FORMACIÓN:

La formación es para el MST un proceso de producción de conocimiento en el que educadores y alumnos hacen un análisis sobre la realidad y proponen un cambio a favor del interés popular. Es decir, la formación busca transformar la realidad. Tareas:

- *Formar a los militantes del movimiento a través de cursos periódicos de formación política y cultural.*

Jaume Alsina

militants del Moviment Sense Terra. La formació i l'educació són vessants fonamentals de l'activitat del MST que desitja que els seus integrants siguin persones conscientes, cultes i qualificades.

FRONT DE MASSA:

- Organitzar noves ocupacions de terra.
- Incentivar famílies sense feina, ni habitatge, ni aliments perquè s'uneixin al MST i tractar així que els ciutadans sense recursos de les ciutats tornin al medi rural.
- Garantir la seguretat dels campaments i assentaments.
- Ser al capdavant de les negociacions amb les autoritats i altres interlocutors.
- Ser al capdavant en cas d'enfrontaments amb la policia i terratinents.
- Vetllar per la seguretat de les persones durant les manifestacions i marxes.

Entre els integrants d'aquest sector s'escull un grup de persones que configurin l'equip de les Relacions Humans, que s'encarrega de conversar i fer

- Difundir las ideas y los objetivos del MST.
- Elaborar cuadernos y material didáctico para la difusión de informaciones de interés.

En este punto hay que citar la existencia de la Escuela Nacional Florestan Fernández, construida en 1999 por el MST, en São Paulo. Ésta se dedica a la impartición de cursos de múltiples materias entre militantes del Movimiento Sin Tierra. La formación y la educación son vertientes fundamentales de la actividad del MST que desea que sus integrantes sean personas conscientes, cultas y cualificadas.

FRENTE DE MASA:

- Organizar nuevas ocupaciones de tierra.
- Incentivar a familias sin trabajo, ni vivienda, ni alimentos para que se unan al MST y tratar así que los ciudadanos sin recursos de las ciudades regresen al medio rural.
- Garantizar la seguridad de los campamentos y asentamientos.

Lisette Vall

un seguiment de les persones que tenen un comportament inadequat o cometin algun tipus d'infracció (en cas que existeixin i sigui necessari). En alguns estats aquest grup es configura com un sector independent.

GÈNERE:

Ja que el MST lluita contra totes les formes de discriminació, existeix un sector dedicat a eradicar la desigualtat entre gèneres. La seva comesa inclou:

- Vetllar per la igualtat entre home i dones i perquè ambdós gaudeixin dels mateixos drets i oportunitats.
- Vetllar per la participació igualitària de les dones en l'organització interna del MST i els campaments i assentament. Tant és així que, totes les instàncies organitzatives, han de comptar amb la participació paritària d'ambdós col·lectius.
- Conscienciar perquè rols de feina tradicionals es trenquin aconseguint que els homes col·laborin en les tasques domèstiques.
- Vetllar pel respecte de totes les persones,

● Estar al frente de las negociaciones con las autoridades y demás interlocutores.

● Estar al frente en caso de enfrentamientos con la policía y terratenientes.

● Velar por la seguridad de las personas durante las manifestaciones y marchas.

Entre los integrantes de este sector se escoge a un grupo de personas que configuran el equipo de las Relaciones Humanas, que se encarga de conversar y hacer un seguimiento de las personas que tienen un comportamiento inadecuado o cometan algún tipo de infracción (en caso de que existan y sea necesario). En algunos estados este grupo se configura como un sector independiente.

GÉNERO

Dado que el MST lucha contra todas las formas de discriminación, existe un sector dedicado a erradicar la desigualdad entre géneros. Su cometido incluye:

- Velar por la igualdad entre hombre y mujeres y por que ambos gozen de los mismos derechos y oportunidades.
- Velar por la participación igualitaria de

independentment del seu gènere, orientació sexual, credo religiós, etc.

CULTURA I LLEURE:

Els integrants d'aquest sector són responsables de l'animació dels campaments i assentaments, i d'algunes de les mobilitzacions del MST. Tasques:

- Difondre cançons, organitzar festes, balls i celebracions.
- Elaborar petits objectes de decoració i artesanía (tales com collars, arracades, anells...).
- Recuperació de la cultura, l'art indígena i les tradicions camperoles.
- Vetllar pel dret a gaudir de temps de lleure i esport, organitzant partits de futbol, jocs per a totes les edats...
- Vetllar perquè els actes culturals del poble estiguin lliures de continguts irrespectuosos amb els éssers humans.
- Difondre hàbits de vida i cultura saluda-

las mujeres en la organización interna del MST y los campamentos y asentamiento. Tanto es así que, todas las instancias organizativas, deben contar con la participación paritaria de ambos colectivos.

- *Concienciar para que roles de trabajo tradicionales se rompan consiguiendo que los hombres colaboren en las tareas domésticas.*
- *Velar por el respeto de todas las personas, independientemente de su género, orientación sexual, credo religioso, etc.*

CULTURA Y OCIO

Los integrantes de este sector son responsables de la animación de los campamentos y asentamientos, y de algunas de las movilizaciones del MST. Tareas:

- *Difundir canciones, organizar fiestas, bailes y celebraciones.*
- *Elaborar pequeños objetos de decoración y artesanía (tales como collares, pendien-*

Irene Ruiz Aguiló

bles.

- Preparació de les “místiques” que tenen lloc abans de cada reunió, trobada o esdeveniment. Les místiques són petites celebracions o representacions (generalment silencioses) en les quals es difon algun missatge, es rendeix culte a la naturalesa o es rememora algun esdeveniment rellevant (com la persecució dels indígenes, l'explotació que va portar la colonització, l'assassinat d'alguns dels companys, etc.).

GUARDERIA

Atès que es procura la participació de les dones en les contínues reunions, mobilitzacions i esdeveniments, és de summa importància la creació de guarderies que pugui alliberar als pares de la cura dels seus fills, evitant que un d'ells no pugui participar en les activitats. Tasques:

- Creació de centres o locals per a la infan-

tes, anillos...).

- Recuperación de la cultura, el arte indígena y las tradiciones campesinas.
- Velar por el derecho a gozar de tiempo de ocio y deporte, organizando partidos de fútbol, juegos para todas las edades...
- Velar para que los actos culturales del pueblo estén libres de contenidos irrespetuosos con los seres humanos.
- Difundir hábitos de vida y cultura saludables.
- Preparación de las “místicas” que tienen lugar antes de cada reunión, encuentro o evento. Las místicas son pequeñas celebraciones o representaciones (generalmente silenciosas) en las que se difunde algún mensaje, se rinde culto a la naturaleza o se rememora algún acontecimiento relevante (como la persecución de los indígenas, la explotación que trajo la colonización, el asesinato de alguno de los compañeros, etc.).

Jaume Alsina

cia on se situï la guarderia.

- Cura de tots els nens i nenes de l'àrea, oferint-los distracció, jocs i berenar.
- Organització de trobades de "Senterinha" (petits sense terra, fills de camperols) en els quals es reuneixen tots els nens i nenes de tots els campaments i assentaments de la zona.

GUARDERÍA

Dado que se procura la participación de las mujeres en las continuas reuniones, movilizaciones y eventos, es de suma importancia la creación de guarderías que puedan liberar a los padres del cuidado de sus hijos, evitando que uno de ellos no pueda participar en las actividades. Tareas:

- Creación de centros o locales para la infancia donde se ubique la guardería.
- Cuidado de todos los niños y niñas del área, ofreciéndoles distracción, juegos y merienda.
- Organización de encuentros de "Senterinha" (pequeños sin tierra, hijos de campesinos) en los que se reúnen todos los niños y niñas de todos los campamentos y asentamientos de la zona.

**7. L'OCUPACIÓ DE LA TERRA
I EL SEU FONAMENT CONSTITUCIONAL**

**7. LA OCUPACIÓN DE LA TIERRA
Y SU FUNDAMENTO CONSTITUCIONAL**

El fonament de la lluita del MST radica en el contingut de la Constitució Brasileira que estableix, en el seu article 5, Secció XXIII, que tota propietat ha de complir la seva funció social.

A més, en el seu Capítol III referent a la política agrícola i territorial i a la reforma agrària, es troben els articles 184, 185, 186 i 188, que disposen el següent:

Art. 184. “És competència de la Unió expropiar per interès social, per a fins de reforma agrària, l'immoble rural que no està complint la seva funció social, mitjançant prèvia i justa indemnització (...).”

Art. 185. “No són susceptibles d'expropiació per a fins de reforma agrària: I la petita i mitja propietat rural, així definida en llei, sempre que el seu propietari no posseeixi altra; II la propietat productiva.”

Art. 186. “La funció social es compleix quan la propietat rural atén, simultàniament (...) als següents requisits:
 I- aprofitament racional i adequat;
 II- utilització adequada dels recursos naturals disponibles i preservació del medi ambient;
 III- observació de les disposicions que regulen les relacions de treball;
 IV- explotació que afavoreixi el benestar dels propietaris i dels treballadors.”

Art. 188. “La destinació de les terres públiques i abandonades es compatibilitzarà amb la política agrícola i amb el pla nacional de reforma agrària.”

El fundamento de la lucha del MST radica en el contenido de la Constitución Brasileña que establece, en su artículo 5, Sección XXIII, que toda propiedad ha de cumplir su función social.

Además, en su Capítulo III referente a la política agrícola y territorial y a la reforma agraria, se encuentran los artículos 184, 185, 186 y 188, que disponen lo siguiente:

Art. 184. “Es competencia de la Unión expropiar por interés social, para fines de reforma agraria, el inmueble rural que no está cumpliendo su función social, mediante previa y justa indemnización (...).”

Art. 185. “No son susceptibles de expropiación para fines de reforma agraria: I la pequeña y media propiedad rural, así definida en ley, siempre que su propietario no posea otra; II la propiedad productiva.”

Art. 186. “La función social se cumple cuando la propiedad rural atiende, simultáneamente (...) a los siguientes requisitos:

I- aprovechamiento racional y adecuado;
 II- utilización adecuada de los recursos naturales disponibles y preservación del medio ambiente;
 III- observación de las disposiciones que regulan las relaciones de trabajo;
 IV- explotación que favorezca el bienestar de los propietarios y de los trabajadores.”

Art. 188. “El destino de las tierras públicas y abandonadas se compatibilizará con la política agrícola y con el plan nacional de reforma agraria.”

Ornella Flores

En aquest punt sorgeix un problema d'interpretació referent al concepte de "propietat productiva", per això el MST exigeix l'elaboració de normes que defineixin el que és propietat productiva donat el buit existent en la Constitució.

A falta d'establiment legal, el MST identifica el que interpreta que són terres rurals improductives que no compleixen amb la seva funció social i les ocupa, reclamant alhora, la seva expropiació per part de les autoritats.

Després d'aquesta ocupació comença un llarg procés legal per expropiar la terra i atorgar el títol de propietat a camperols sense terra, mentre els propietaris, si n'hi ha, s'esforcen per retenir-la i tracten de demostrar la seva

En este punto surge un problema de interpretación referente al concepto de "propiedad productiva", por ello el MST exige la elaboración de normas que definan lo que es propiedad productiva dado el vacío existente en la Constitución.

A falta de establecimiento legal, el MST identifica lo que interpreta que son tierras rurales improductivas que no cumplen con su función social y las ocupa, reclamando al mismo tiempo, su expropiación por parte de las autoridades.

Tras esta ocupación comienza un largo proceso legal para expropiar la tierra y otorgar el título de propiedad a campesinos sin tierra, al tiempo que los propietarios, si los hay, se esfuerzan por retenerla y tratan de demostrar su productividad y el

productivitat i el compliment de la seva funció social (sovint, falsejant la realitat o col·locant bestiar precipitadament en ella per simular que la terra és productiva).

En algunes ocasions les corts ordenen la desocupació immediata de les terres, i en altres ocasions, el MST aconsegueix prolongar la batalla legal en les diferents instàncies dels tribunals, en un procés que pot tardar més de deu anys a resoldre's, temps que els camperols aprofiten per romandre a les terres i desenvolupar una agricultura de subsistència fins i tot que l'Institut Nacional de Colonització i Reforma Agrària (INCRA) resolgui la qüestió. Això és així perquè la Constitució Federal ofereix un espai d'interpretació a favor del MST i molts consideren que la seva lluita és legítima.

En aquest cas, el procés d'expropiació pot durar anys.

OCUPACIÓ, INVASIÓ I CRÍTIQUES:

Donat l'alt grau de desconeixement de la societat brasilera sobre el Moviment sense Terra i la seva lluita, la majoria d'habitants de la ciutat, mancats de consciència política i sense conèixer els seus objectius i aspiracions d'aquest moviment, critiquen les seves reivindicacions i els ratllen d'invasors de la propietat aliena, de vàndals, violents i incivilitzats.

L'arrel del problema està en el fet que els mitjans de comunicació (TV, periòdics, ràdio, etc.) estan a les mans d'aquells que dominen els recursos i la terra i, per protegir els seus interessos,

cumplimiento de su función social (a menudo, falseando la realidad o colocando ganado precipitadamente en ella para simular que la tierra es productiva).

En algunas ocasiones las cortes ordenan la desocupación inmediata de las tierras, y en otras ocasiones, el MST consigue prolongar la batalla legal en las diferentes instancias de los tribunales, en un proceso que puede tardar más de diez años en resolverse, tiempo que los campesinos aprovechan para permanecer en las tierras y desarrollar una agricultura de subsistencia hasta que el Instituto Nacional de Colonización y Reforma Agraria (INCRA) resuelva la cuestión. Esto es así porque la Constitución Federal ofrece un espacio de interpretación a favor del MST y muchos consideran que su lucha es legítima.

En este caso, el proceso de expropiación puede llevar años.

OCUPACIÓN, INVASIÓN Y CRÍTICAS:

Dado el alto grado de desconocimiento de la sociedad brasileña sobre el Movimiento sin Tierra y su lucha, la mayoría de habitantes de la ciudad, carentes de conciencia política y sin conocer sus objetivos y aspiraciones de este movimiento, critican sus reivindicaciones y los tachan de invasores de la propiedad ajena, de gamberros, violentos e incivilizados.

La raíz del problema radica en el hecho que los medios de comunicación (TV, periódicos, radio etc.) están en las manos de aquellos que dominan los recursos y la tierra y, para proteger sus intereses, reproducen y difunden una imagen distorsionada de lo que representa el MST.

Lo cierto es que el MST es un grupo de per-

Lisette Vall

50

reproduïxen i difonen una imatge distorsionada del que representa el MST.

El cert és que el MST és un grup de persones treballadores que, en no tenir futur a la ciutat i els seus suburbis, cerquen mitjans dignes per sobreviure en el camp, tornant així al seu origen rural...

És de crucial importància per al Moviment sense Terra que es distingeixi clarament entre el que és ocupació i el que és invasió.

EL MST NO ENVAEIX, SINÓ QUE OCUPA!

Ocupar és l'acte d'instal·lar-se en una terra que no compleix la seva funció social (fet exigit per la Constitució, tal com s'ha explicat anteriorment). És a dir, una gran extensió de terra sense explotar

sonas trabajadoras que, al no tener futuro en la ciudad y sus suburbios, buscan medios dignos para sobrevivir en el campo, regresando así a su origen rural...

Es de crucial importancia para el Movimiento sin Tierra que se distinga claramente entre lo que es ocupación y lo que es invasión.

¡EL MST NO INVADE, SINO QUE OCUPA!

Ocupar es el acto de instalarse en una tierra que no cumple su función social (hecho exigido por la Constitución, tal como se ha explicado anteriormente). Es decir, una gran extensión de tierra sin explotar que no genera empleo ni producción, tierras sin dueño o abandonadas, tierra en las que no existe documento de propiedad alguno (siendo pues, propiedad del Estado que deberían ser repartidas).

que no genera ocupació ni producció, terres sense amo o abandonades, terra en les quals no existeix document de propietat algun (sent doncs, propietat de l'Estat que haurien de ser repartides entre el poble), latifundis en els quals existeixen deutes impositius millionaris a favor de l'estat, terres en les quals existeix treball esclau o es cultiven substàncies prohibides com plantacions d'estupefaents.

Així, el MST no entra en qualsevol terra sinó només en aquelles que no compleixen les exigències legals.

Abans de tot, quan es detecta una zona que no compleix dits requisits, s'acudeix al govern per a reclamar que actuï tal com marca la llei i expropia la terra per a realitzar la necessària reforma agrària. Tenint en compte que aquest fet mai succeeix (per causes com la corrupció, enganys, pressió de grans propietaris influents, etc.), el MST cansat de la situació, de la passivitat de les autoritats i de les promeses incomplertes, decideix finalment ocupar el latifundi. La seva intenció no és aconseguir la propietat de la terra sinó el seu ús i fruit. Desitja poder plantar, produir i menjar del conreat fugint així de la misèria a la qual estan condemnats.

Darrera d'aquests actes s'amaga una filosofia peculiar que propugna que la terra, les seves riqueses naturals i tot el que no sigui fruit del treball humà, han d'estar al servei de la humanitat en la seva globalitat. Així, no pot existir propietat privada sobre la terra, l'aigua i les seves fonts ni sobre la resta dels recursos naturals.

Pel contrari, envair és l'acte d'apropiar-

das entre el pueblo), latifundios en los que existen deudas impositivas millonarias a favor del estado, tierras en las que existe trabajo esclavo o cultivo se substancias prohibidas como plantaciones de estupefaciente.

Así, el MST no entra en cualquier tierra sino sólo en aquellas que no cumplen las exigencias legales.

Antes de todo, cuando se detecta una zona que no cumple dichos requisitos, se acude al gobierno para reclamar que actúe tal como marca la ley y expropie la tierra para realizar la necesaria reforma agraria. Teniendo en cuenta que éste hecho nunca sucede (por causas como la corrupción, engaños, presión de grandes propietarios influyentes, etc.), el MST cansado de la situación, de la pasividad de las autoridades y de las promesas incumplidas, decide finalmente ocupar el latifundio. Su intención no es conseguir la propiedad de la tierra sino su uso y fruto.

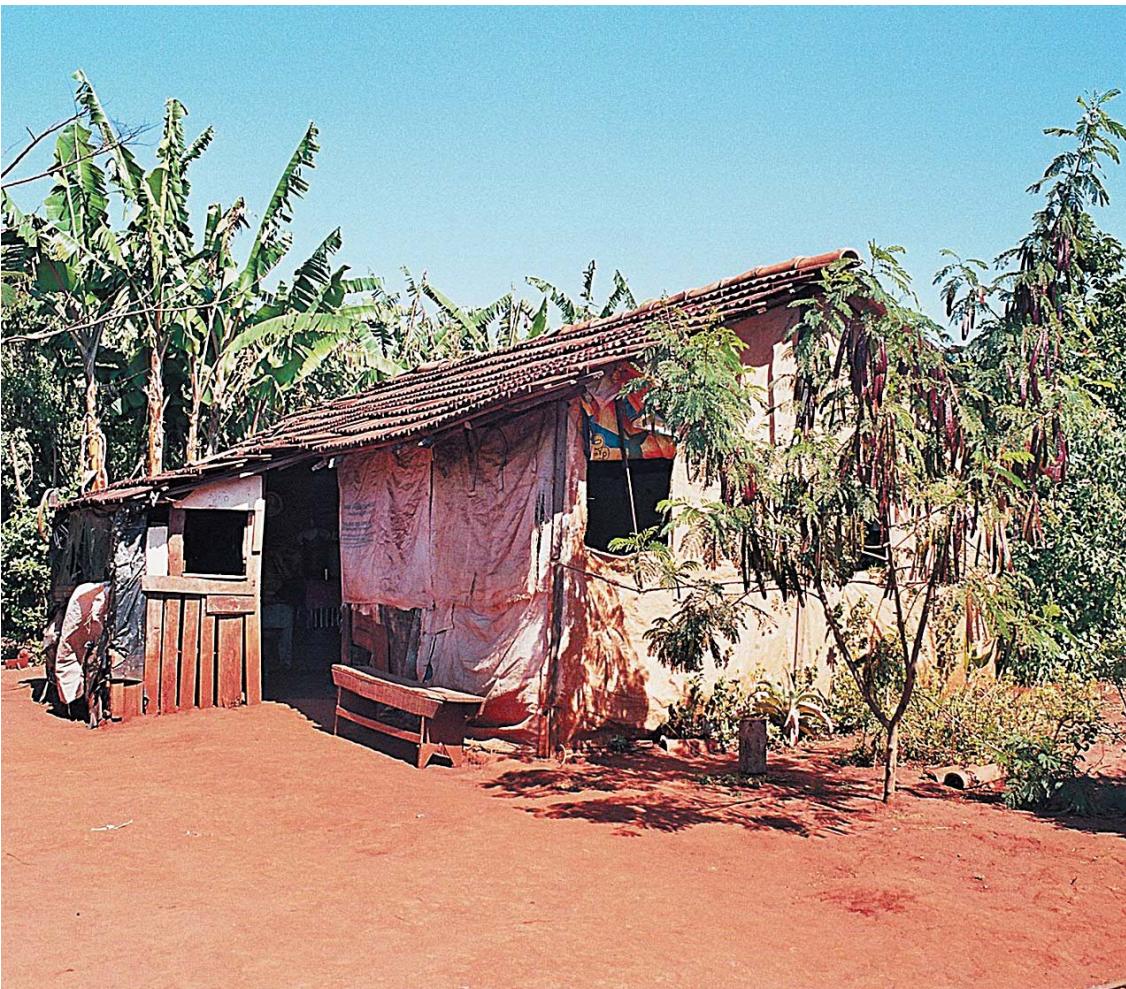
Desea poder plantar, producir y comer de lo cultivado huyendo así de la miseria a la que están condenados.

Tras estos actos se esconde una filosofía peculiar que propugna que la tierra, sus raíz-quezas naturales y todo lo que no sea fruto del trabajo humano, deben estar al servicio de la humanidad en su globalidad. Así, no puede existir propiedad privada sobre la tierra, el agua y sus fuentes ni sobre el resto de los recursos naturales.

Por lo contrario, la invadir es el acto de apropiarse de un bien ajeno cuyo dueño no viola flagrantemente las exigencias constitucionales relativas a la propiedad. Ejemplo de estos actos son la invasión de las tierras de los indígenas, de los quilom-

se d'un bé d'un altre amo el qual no viola flagrantment les exigències constitucionals relatives a la propietat. Exemple d'aquests actes són la invasió de les terres dels indígenes, dels quilombos (comunitats d'anterior esclaus africans), i la invasió i expulsió de comunitats de "Ribeirinhos" (persones que tenen les seves terres en el marge dels rius i que viuen de la pesca), les terres dels quals han estat inundades per grans empreses energètiques multinacionals que no van oferir compensació alguna o en la qual aquesta va ser insigificant i insuficient.

bos (comunidades de ex-esclavos africanos), y la invasión y expulsión de comunidades de "Ribeirinhos" (personas que tienen sus tierras en el margen de los ríos y que viven de la pesca), cuyas tierras han sido inundadas por grandes empresas energéticas multinacionales que no ofrecieron compensación alguna o en la que ésta fue insignificante e insuficiente.

8. ESTRATÈGIES I FORMES DE LLUITA

8. ESTRATEGIAS Y FORMAS DE LUCHA

Com ja hem indicat, el MST manté tres objectius primordials: la terra, la reforma agrària i una societat més justa.

Per a arribar a aquestes metes, al llarg de la seva història, ha anat desenvolupant diverses estratègies i vies d'acció. Entre les diferents actuacions es troben manifestacions multitudinàries en els carrers, vagues de fam, concentracions regionals periòdiques, ocupacions d'òrgans públics com el INCRA, audiències i trobades amb governadors i ministres, campaments provisionals en les ciutats o en els marges dels latifundis considerats inconstitucionals, ocupació de terres enteses com improductives i un llarg etcètera de tàctiques i maniobres varies.

No podem oblidar que el MST cerca suports continus en la seva lluita contra el latifundi. Cerca rebre contribucions de persones que combreguen amb la seva

Como ya hemos indicado, el MST mantiene tres objetivos primordiales: la tierra, la reforma agraria y una sociedad más justa.

Para alcanzar estas metas, a lo largo de su historia, ha ido desarrollando diversas estrategias y vías de acción. Entre las diferentes actuaciones se encuentran manifestaciones multitudinarias en las calles, huelgas de hambre, concentraciones regionales periódicas, ocupaciones de órganos públicos como el INCRA, audiencias y encuentros con gobernadores y ministros, campamentos provisionales en las ciudades o en los márgenes de los latifundios considerados inconstitucionales, ocupación de tierras entendidas como improductivas y un largo etcétera de tácticas y maniobras varias.

No podemos olvidar que el MST busca apoyos continuos en su lucha contra el latifundio. Busca recibir contribuciones de personas que comulgan con su causa (ya sea de los sindicatos, iglesias o partidos po-

Irene Ruiz Aguiló

causa (ja sigui dels sindicats, esglésies o partits polític) i ajudes que serveixin perquè els camperols puguin produir en les terres que reben. Promou aliances nacionals i internacionals que serveixin de suport a les seves reivindicacions i acreixi el seu poder per a pressionar a les autoritats.

lítico) y ayudas que sirvan para que los campesinos puedan producir en las tierras que reciben. Promueve alianzas nacionales e internacionales que sirvan de soporte a sus reivindicaciones y acreciente su poder para presionar a las autoridades.

Jaume Alsina

9. CAMPAMENTS VS ASSENTAMENTS

9. CAMPAMENTOS VS ASENTAMIENTOS

La forma de lluita més habitual i efectiva del MST és l'ocupació de grans extensions de terra (latifundis) improductius per a poder viure en ells. L'ocupació és la fase inicial d'un procés que pot arribar a durar diversos anys fins a aconseguir l'expropiació, per part de l'Estat, i el seu repartiment posterior. En aquest moment inicial s'aixequen els anomenats "Campaments" en els quals les persones construeixen les barraques ("Barracos", en portuguès) que els serviran de llar. Es tracta de construccions fràgils i simples construïdes a força de pals de fusta i lones de plàstic de color negre. També poden recórrer a qualsevol altre material, com fang, palla, planxes... per a aixecar els murs. Els barracos són construïts de forma provisional, de manera que són fàcils de desmuntar en cas d'evacuació o expulsió sobrevinguda. Amb el temps, les famílies aniran construint llars més segures i estables, amb barracons de fang, fusta o maó i ciment.

Des del principi, en els campaments, es dediquen a conrear la terra i a criar animals (gallines, porcs, vaques, etc.). És a dir, aconsegueixen mantenir-se i contribuir a l'acolliment de nous acampats oferint-los menjar i llavors per a plantar. Al mateix temps, aconsegueixen afavorir l'autonomia i no dependència del MST que procura, en tot moment, seguir endavant amb els seus propis recursos.

En aquests primers anys, els integrants del MST viuen de forma precària, encara que feliços i esperançats, sent conscients que en qualsevol moment poden ser expulsats. Els atacs de la policia i els terratenents en el seu intent de desallotjar-los són constants, encara que, sovint, els

La forma de lucha más habitual y efectiva del MST es la ocupación de grandes extensiones de tierra (latifundios) improductivas para poder vivir en ellas. La ocupación es la fase inicial de un proceso que puede llegar a durar varios años hasta conseguir la expropiación, por parte del Estado, y su reparto posterior. En ese momento inicial se levantan los llamados "Campamentos" en los que las personas construyen las barracas o chozas ("Barracos", en portugués) que les servirán de hogar. Se trata de construcciones frágiles y simples construidas a base de palos de madera y lonas de plástico de color negro. También pueden recurrir a cualquier otro material, como barro, paja, planchas... para levantar los muros. Los barracos son construidos de forma provisional, de manera que son fáciles de desmontar en caso de evacuación o expulsión sobrevenida. Con el tiempo, las familias irán construyendo hogares más seguros y estables, con barracos de barro, madera o ladrillo y cemento.

Desde el principio, en los campamentos, se dedican a cultivar la tierra y a criar animales (gallinas, cerdos, vacas, etc.). Es decir, consiguen mantenerse y contribuir a la acogida de nuevos acampados ofreciéndoles comida y semillas para plantar. Al mismo tiempo, consiguen favorecer la autonomía y no dependencia del MST que procura, en todo momento, seguir adelante con sus propios recursos.

En estos primeros años, los integrantes del MST viven de forma precaria, aunque felices y esperanzados, siendo conscientes de que en cualquier momento pueden ser expulsados.

Los ataques de la policía y los terratenientes en su intento de desalojarlos son cons-

Lisette Vall

58

camperols resisteixen i no abandonen la terra ocupada. D'aquí el famós lema "Ocupar, Resistir i produir".

Amb el temps i, després de diversos processos en els tribunals, poden aconseguir finalment la concessió de la terra, que és parcel·lada i repartida entre els camperols. En aquest procés participa l'Institut Nacional de Colonització i Reforma Agrària (INCRA) dependent del govern federal i que s'ocupa d'aquesta problemàtica.

El INCRA està present en els estats i és l'òrgan encarregat de les qüestions referents a la terra i la reforma agrària. En algunes zones la seva tasca es desenvolupa eficientment i contribueix de manera directa i oberta amb la lluita del MST realitzant l'expropiació de la

tantes, aunque, a menudo, los campesinos resisten y no abandonan la tierra ocupada. De ahí el famoso lema "Ocupar, Resistir y producir".

Con el tiempo y, tras varios procesos en los tribunales, pueden conseguir finalmente la concesión de la tierra, que es parcelada y repartida entre los campesinos. En este proceso participa el Instituto Nacional de Colonización y Reforma Agraria (INCRA) dependiente del gobierno federal y que se ocupa de esta problemática.

El INCRA está presente en los estados y es el órgano encargado de las cuestiones referentes a la tierra y la reforma agraria. En algunas zonas su tarea se desarrolla eficientemente y contribuye de manera directa y abierta con la lucha del MST realizando la expropiación de la tierra improductiva, tal y como marca la Constitución de Brasil. Pero, en otras regiones, el INCRA no es más que un obstáculo al que debe enfrentarse el MST. Su pasividad es flagrante y no realiza la tarea que tiene asignada. El movimiento debe presionar y exigir constantemente para que actúe conforme a la legalidad.

Así pues, tras una lucha que suele durar varios años y que no siempre llega a buen puerto, las familias consiguen una pequeña parcela para trabajar en ella. Es la

terra improductiva, tal com marca la Constitució de Brasil. Però, en altres regions, el INCRA no és més que un obstacle al que ha d'enfrontar-se el MST. La seva passivitat és flagrant i no realitza la tasca que té assignada. El moviment ha de pressionar i exigir constantment perquè actuï conforme a la legalitat.

Així doncs, després d'una lluita que sol durar diversos anys i que no sempre arriba a bon port, les famílies aconsegueixen una petita parcel·la per treballar en ella. És la conquesta de la terra.

En aquest moment comença la fase d'assentament. El latifundi inicialment ocupat és dividit i repartit entre els camperols que, per fi, podran construir les seves llars amb materials més resistentes. Ja no seran expulsats de la zona, de manera que aixecaran les seves cases definitives, més àmplies i confortables. L'assentament permet unes condicions de vida molt superiors a la dels campaments (en els quals no hi ha llum ni aigua corrent). A més, una vegada les famílies estan assentades, l'estat té l'obligació de facilitar-los l'accés a l'electricitat, de subministrar-los aigua potable, adequar els accessos i camins i

**É preciso não ter medo.
é preciso ter a coragem de dizer.**

Carlos Marighela

Lisette Vall

conquista de la tierra.

En este momento comienza la fase de asentamiento. El latifundio inicialmente ocupado es dividido y repartido entre los campesinos que, por fin, podrán construir sus hogares con materiales más resistentes. Ya no serán expulsados de la zona, de manera que levantarán sus casas definitivas, más amplias y confortables. El asentamiento permite unas condiciones de vida muy superiores a la de los campamentos (en los que no hay luz ni agua corriente). Además, una vez las familias están asentadas, el estado tiene la obligación de facilitarles el acceso a la electricidad, de suministrarles agua potable, adecuar los accesos y caminos y ofrecer los servicios públicos necesarios como a cualquier otra población.

Cada campamento y asentamiento se rige por su propia normativa interna, consensuada por todos los habitantes

oferir els serveis públics necessaris com a qualsevol altra població.

Cada campament i assentament es regeix per la seva pròpia normativa interna, consensuada per tots els habitants de l'àrea. S'estableixen regles internes de convivència per garantir l'avenc de la lluita, l'harmonia i el bon enteniment intern.

del área. Se establecen reglas internas de convivencia para garantizar el avance de la lucha, la armonía y el buen entendimiento interno.

Algunes d'aquestes normes recullen prohibicions i regles bàsiques tals com:

- No usar ni comercialitzar estupefaents.
- No robar dintre ni fora del campaments o assentaments.
- Les violacions o abusos sexuals es castiguen amb l'expulsió.
- Es prohíbeix tot tipus de prostitució.
- No agredir físicament ni proferir cap amenaça als integrants de la comunitat.
- No agredir el medi ambient.
- No es permet la comercialització individual de productes procedents de donacions ni la cerca de donacions que no siguin per a la col·lectivitat en el seu conjunt.
- S'estableix un horari de silenci.
- S'estableix la importància de la permanència de les persones en les àrees d'acampament.

Algunas de estas normas recogen prohibiciones y reglas básicas tales como:

- No usar ni comercializar estupefiantes.
- No robar dentro ni fuera de los campamentos o asentamientos.
- Las violaciones o abusos sexuales se castigan con la expulsión.
- Se prohíbe todo tipo de prostitución.
- No agredir físicamente ni proferir ninguna amenaza a los integrantes de la comunidad.
- No agredir el medio ambiente.
- No se permite la comercialización individual de productos procedentes de donaciones ni la búsqueda de donaciones que no sean para la colectividad en su conjunto.
- Se establece un horario de silencio.
- Se establece la importancia de la permanencia de las personas en las áreas de acampamiento.

10. LA BANDERA I ALTRES SÍMBOLS

10. LA BANDERA Y OTROS SÍMBOLOS

En el MST la simbologia adquiereix un pes bastant rellevant. Existeix una gran quantitat de símbols que s'exhibeixen en nombroses ocasions. El més important i cridaner es la bandera del Moviment Sense Terra, la qual es va convertir en el símbol del MST durant el Quart Congrés Nacional y ve carregada de significat.

La bandera reproduceix el mapa de Brasil, atès que és un moviment present en tot el territori nacional, amb la imatge d'un home i una dona, ambdós camperols, en el seu interior. És una mostra de la voluntat del MST d'afavorir la presència femenina en tots els camps i la seva apostia per l'equitat de gènere. Un dels camperols sosté una eina de treball, símbol de lluita i resistència, l'extrem superior de la qual sobrepassa les fronteres brasileres. Amb això es vol mostrar que la seva lluita va més enllà dels límits na-

En el MST la simbología adquiere un peso bastante relevante. Existe una gran cantidad de símbolos que se exhiben en numerosas ocasiones. El más importante y llamativo es la bandera del Movimiento Sin Tierra, la cual se convirtió en el símbolo del MST durante el 4º Congreso Nacional y viene cargada de significado.

La bandera reproduce el mapa de Brasil, dado que es un movimiento presente en todo el territorio nacional, con la imagen de un hombre y una mujer, ambos campesinos, en su interior. Es una muestra de la voluntad del MST de favorecer la presencia femenina en todos los campos y su apuesta por la equidad de género. Uno de los campesinos sostiene una herramienta de trabajo, símbolo de lucha y resistencia, cuyo extremo superior sobrepasa las fronteras brasileñas. Con ello se quiere mostrar que su lucha va más allá de los límites nacionales y que se trata de una lucha a nivel internacional.

Irene Ruiz Aguiló

cionals i que es tracta d'una lluita a nivell internacional.

Per altra banda, cada color té també el seu significat:

- El vermell simbolitza la sang que corre per les venes i la disposició de lluitar per la reforma agrària i per la transformació de la societat. A més serveix per a recordar la sang de totes les persones, víctimes de la violència que assota el MST, que van ser assassinades al llarg dels anys en la lluita per la terra i la llibertat dels pobles.
- El verd representa l'esperança de la victòria en cada latifundi conquistat i, a més, la naturalesa i el medi ambient, riqueses que el MST tracta de protegir i enaltir.
- El marró encarna la terra per la qual tant es lluita i es venera.
- El blanc simbolitza la pau que tant s'anheла, per la que tants han lluitat ja i que només s'assolirà quan s'aconsegueixi justícia social per a tots.
- El negre representa el dol i l'homenatge del MST per tots els treballadors i treballadores que van morir lluitant per una nova societat. També encarna els campaments que s'aixequen amb fràgils barraques fetes de lona d'aquest color, que serveixen de llar als acampats fins que aquests aconsegueixen un tros de terra per a viure i treballar dignament en ella.

La bandera del MST és present a tots els campaments i assentaments, en les reunions i trobades, en cada esdeveniment, marxa i manifestació. És el seu símbol més representatiu encara que no és l'únic.

Existeixen molts altres objectes i sím-

Por otra parte, cada color tiene también su significado:

- *El rojo simboliza la sangre que corre por las venas y la disposición de luchar por la reforma agraria y por la transformación de la sociedad. Además sirve para recordar la sangre de todas las personas, víctimas de la violencia que azota el MST, que fueron asesinadas a lo largo de los años en la lucha por la tierra y la libertad de los pueblos.*
- *El verde representa la esperanza de la victoria en cada latifundio conquistado y, además, la naturaleza y el medio ambiente, riquezas que el MST trata de proteger y ensalzar.*
- *El marrón encarna la tierra por la que tanto se lucha y se venera.*
- *El blanco simboliza la paz que tanto se anhela, por la que tantos han luchado ya y que solamente será alcanzado cuando se consiga justicia social para todos.*
- *El negro representa el luto y el homenaje del MST por todos los trabajadores y trabajadoras que fallecieron luchando por una nueva sociedad. También encarna los campamentos que se levantan con frágiles barracas hechas de lona de ese color, que sirven de hogar a los acampados hasta que éstos consiguen un pedazo de tierra para vivir y trabajar dignamente en ella.*

La bandera del MST está presente en todos los campamentos y asentamientos, en las reuniones y encuentros, en cada evento, marcha y manifestación. Es su símbolo más representativo aunque no es el único. Existen muchos otros objetos y símbolos que se exhiben para transmitir determinados mensajes y valores.

bols que s'exhibeixen per transmetre determinats missatges i valors.

Així, les eines del camp s'usen per dignificar el treball, les llavors es valoren com a font d'alimentació i riquesa.

També es componen cançons i poesies referents a temàtiques variades, totes elles amb missatges a favor de la llibertat, la reforma agrària, la prospe- ritat i la no discriminació.

Un altre símbol a destacar és l'Himne del MST que és cantat amb freqüència en els esdeveniments organitzats.

Finalment no podem deixar de citar els anomenats "Crits d'Ordre" que són lemes, frases curtes amb gran contingut polític i revolucionari i que es plasmen en parets, banderes, sammarrletes, etc. Són pronunciats i cridats enèrgicament al principi i final de tota activitat o reunió. Vegem alguns exemples, molts d'ells sorgits en els congressos nacionals i que plasmen la filosofia i els objectius immediats del MST:

"Ocupar és l'única solució"
"Ocupar, Resistir i Prodir "
"Reforma Agrària. Per un Brasil sense latifundis"
"Reforma Agrària, per justícia social i soberania popular"
"Pàtria lliure. Vencerem! "
"MST, la lluita és per vèncer!"
"Reforma agrària: una lluita de tots".

Así, las herramientas del campo se usan para dignificar el trabajo, las semillas se valoran como fuente de alimentación y riqueza.

También se componen canciones y poesías referentes a temáticas variadas, todas ellas con mensajes a favor de la libertad, la reforma agraria, la prosperidad y la no discriminación.

Otro símbolo a destacar es el Himno del MST que es cantado con frecuencia en los eventos organizados.

Finalmente no podemos dejar de citar los llamados "Gritos de Orden" que son lemas frases cortas con gran contenido político y revolucionario y que se plasman en paredes, banderas, camisetas, etc. Son pronunciados y gritados enérgicamente al principio y final de toda actividad o reunión. Veamos algunos ejemplos, muchos de ellos surgidos en los congresos nacionales y que plasman la filosofía y los objetivos inmediatos del MST:

"Ocupar es la única solución"
"Ocupar, Resistir y Producir"
"Reforma Agraria. Por un Brasil sin latifundios"
"Reforma Agraria, por justicia social y soberanía popular"
"Patria libre. ¡Venceremos!"
"MST, ¡la lucha es para vencer!"
"Reforma agraria: una lucha de todos".

11. COMPROMISOS AMB LA TERRA I AMB LA VIDA
11. COMPROMISOS CON LA TIERRA Y CON LA VIDA

El MST actua en un ampli ventall de matèries, sent les persones i el medi natural objectes principals de la seva dedicació i protecció. El Moviment Sense Terra ret culte a la naturalesa i a les seves riqueses, béns que valora i cuida encardidament. Venera la terra i les fonts naturals d'aigua i s'oposa a l'ús de verins, pesticides, productes químics i llavors transgèniques.

En aquest sentit i per difondre millor el seu missatge ha plasmat en una carta els seus compromisos bàsics amb la terra i amb la vida. Tots els militants han de vetllar pel seu compliment. La carta es reproduceix íntegrament a continuació:

"Els éssers humans són valuosos, la seva intel·ligència, treball i organització poden

El MST actúa en un amplio abanico de materias, siendo las personas y el medio natural objetos principales de su dedicación y protección. El Movimiento Sin Tierra rinde culto a la naturaleza y a sus riquezas, bienes que valora y cuida encarecidamente. Venera la tierra y las fuentes naturales de agua y se opone al uso de venenos, pesticidas, productos químicos y semillas transgénicas.

En este sentido y para difundir mejor su mensaje ha plasmado en una carta sus compromisos básicos con la tierra y con la vida. Todos los militantes deben velar por su cumplimiento. La carta se reproduce íntegramente a continuación:

"Los seres humanos son valiosos, su inteligencia, trabajo y organización pueden proteger y preservar todas las formas de vida".

Ornella Flores

"protegir i preservar totes les formes de vida".

● *Estimar i preservar la terra i els éssers de la naturalesa.*

● *Perfeccionar sempre el nostre coneixement sobre la naturalesa i l'agricultura.*

● *Prodir aliments per eliminar la fam de la humanitat. Evitar el monocultiu i l'ús d'agrotòxics.*

● *Preservar la flora existent i reforestar noves àrees.*

● *Cuidar les fonts, rius, llacs i lluitar contra la privatització de l'aigua.*

● *Embellir els assentaments i comunitats sembrant flors, herbes medicinals, hortalisses i arbres.*

● *Tractar adequadament els residus i combatre qualsevol pràctica de contaminació i agressió al medi ambient.*

● *Practicar la solidaritat i indignar-se davant de qualsevol injustícia, agressió i explotació contra qualsevol persona a qualsevol part del món.*

● *Lluitar contra el latifundi perquè tots puguin tenir terra, pa, estudis i llibertat.*

● *Mai vendre la terra conquerida. La terra és un bé suprem per a les generacions futures.*

● Amar y preservar la tierra y los seres de la naturaleza.

● Perfeccionar siempre nuestro conocimiento sobre la naturaleza y la agricultura.

● Producir alimentos para eliminar el hambre de la humanidad. Evitar el monocultivo y el uso de agrotóxicos.

● Preservar la flora existente y reforestar nuevas áreas.

● Cuidar las fuentes, ríos, lagos y luchar contra la privatización del agua.

● Embellecer los asentamientos y comunidades sembrando flores, hierbas medicinales, hortalizas y árboles.

● Tratar adecuadamente los residuos y combatir cualquier práctica de contaminación y agresión al medio ambiente.

● Practicar la solidaridad e indignarse ante cualquier injusticia, agresión y explotación contra cualquier persona en cualquier parte del mundo.

● Luchar contra el latifundio para que todos puedan tener tierra, pan, estudios y libertad.

● Jamás vender la tierra conquistada. La tierra es un bien supremo para las generaciones futuras.

12. LA VIOLÈNCIA
12. LA VIOLENCIA

La violència contra el MST, igual que s'ha esdevingut amb molts altres moviments socials, ha marcat la seva història des del seu origen.

La lluita del MST, com era d'esperar, no agrada a tots. Aquells que veuen perillar la seva situació o el seu poder, critiquen obertament el moviment social. Però de vegades les coses van més enllà de les simples crítiques. Policies, grans propietaris, assassins a sou i d'altres han tenyit de sang la lluita del MST.

No han estat poques les ocasions en les quals s'han produït desencontres i altercats entre el MST i els grups esmentats. Les autoritats envien a les forces de l'ordre per expulsar "per la força" els campers de les terres ocupades i no dubten de disparar per obligar-los a doblegar-se. Pallisses, tortures, matances i empresonaments són, desgraciadament, habi-

La violencia contra el MST, igual que ha acontecido con otros muchos movimientos sociales, ha marcado su historia desde su origen.

La lucha del MST, como era de esperar, no gusta a todos. Aquellos que ven peligrar su situación o su poder, critican abiertamente el movimiento social. Pero a veces las cosas van más allá de las simples críticas. Policías, grandes propietarios, asesinos a sueldo y otros han teñido de sangre la lucha del MST.

No han sido pocas las ocasiones en que se han producido desencuentros y altercados entre el MST y los grupos mencionados. Las autoridades mandan a las fuerzas del orden para expulsar "por la fuerza" a los campesinos de las tierras ocupadas y no dudan en disparar para obligarles a doblegarse. Palizas, torturas, matanzas y encarcelamientos son, des-

MST

tuals.

L'episodi més destacat de violència és la Matança d'"Eldorado dos Carajás" on van ser assassinats i massacrados, per la policia militar, 19 camperols durant una protesta per la demora en l'expropiació d'un terreny ocupat (en la qual van participar uns 1500 treballadors del camp). La policia militar va ser enviada amb instruccions de desallotjar-los d'allà. Van acabar disparant de forma indiscriminada.

Un altre trist episodi de violència es va esdevenir al campament "Terra Promesa", a Felisburgo, Estat de Minas Gerais. El 20 de novembre de 2004, un grup de divuit pistolers, sota les ordres del terratinent Adriano Chafik Luedy, van atacar i van disparar unes cent famílies acampades al lloc, assassinant cinc d'ells i deixant 20 ferits més. Van cremar també les barraques de lona i les pertinences de les famílies. Actualment, encara que han aconseguit assentar-se (han conquerit la terra, la qual els ha estat lliurada per les autoritats), els treballadors del MST de la zona continuen temiendo per les seves vides, a causa del clima hostil que els envolta.

Un altre cas conegut a nivell internacional (donat l'origen estranger de la víctima) va ser l'assassinat de la religiosa Dorothy Stang, filla adoptiva de Brasil, a l'Estat de Pará, ocorregut el 18 de febrer de 2005. Va ser una víctima més de la violència creixent en el camp i la ciutat, com ve denunciant el MST en aquests últims vint anys.

"L'Irmã Dorothy", com era coneuguda, va ser assassinada per pistolers sota el commandament de terratinents i empresaris fustaires adinerats que s'oposaven a la

graciadament, habituales.

El episodio más destacado de violencia es la Masacre de "Eldorado dos Carajás" en la que fueron asesinados y masacrados, por la policía militar, 19 campesinos durante una protesta por la demora en la expropiación de un terreno ocupado (en la que participaron unos 1500 trabajadores del campo). La policía militar fue enviada con instrucciones de desalojarlos de allí. Acabaron disparando de forma indiscriminada.

Otro triste episodio de violencia aconteció en el campamento "Tierra Prometida", en Felisburgo, Estado de Minas Gerais. El 20 de noviembre de 2004, un grupo de dieciocho pistoleros, bajo las órdenes del terrateniente Adriano Chafik Luedy, atacaron y dispararon a unas cien familias acampadas en el lugar, asesinando a cinco de ellos y dejando 20 heridos más. Quemaron también las chabolas de lona y las pertenencias de las familias. Actualmente, aunque han conseguido asentarse (han conquistado la tierra, la cual les ha sido entregada por las autoridades), los trabajadores del MST de la zona siguen temiendo por sus vidas, debido al clima hostil que les rodea.

Otro caso conocido a nivel internacional (dado el origen extranjero de la víctima) fue el asesinato de la religiosa Dorothy Stang, hija adoptiva de Brasil, en el Estado de Pará, ocurrido el 18 de febrero de 2005. Fue una víctima más de la violencia creciente en el campo y la ciudad, como viene denunciando el MST en estos últimos veinte años.

La "Irmã Dorothy", como era conocida, fue asesinada por pistoleros bajo el mando de terratenientes y empresarios

lluita en favor dels drets humans dels més pobres i dels camperols sense terra.

No és d'estranyar, doncs, que els integrants del MST es vegin embolicats en constants disputes amb les autoritats, la policia (moltes vegades corrupta), els grans propietaris, mercenaris i assassins a sou.

No són poques les vegades que han estat ferits o assassinats camperols sense terra a les mans de les elits poderoses que mai no compleixen cap condemna o són alliberats al poc temps de la seva detenció. Desafortunadament, cal destacar l'alta impunitat dels crims contra els integrants del MST.

EL SUPORT DE PEDRO CASALDÁLIGA:

A la dècada de 1970, el català Pedro Casaldáliga, va ser nomenat bisbe de la prelacia (arquebisbat) de São Félix do araguaia, a Mato Grosso. Des dels seus inicis, es va enfocar al procés de concentració de terres i a la violació dels drets humans de la població indígena.

Per una part, es trobaven les grans empreses del sud i, per un altre, un nombre cada vegada major de treballadors pobres que es veien obligats a creuar el riu Araguaia en direcció a l'oest, a la recerca de terres per conrear. En aquest escenari va ser testimoni directe de múltiples conflictes per la terra, d'assassinats de treballadors i de treball esclau (consistent en la desforestació de grans extensions per a la creació de zones de pastura per a les empreses agropecuàries).

Sensible als problemes socials i sempre compromès amb l'Evangeli, Casaldáliga

madereros adinerados que se oponían a la lucha en favor de los derechos humanos de los más pobres y de los campesinos sin tierra.

No es de extrañar, pues, que los integrantes del MST se vean envueltos en constantes disputas con las autoridades, la policía (muchas veces corrupta), los grandes propietarios, mercenarios y asesinos a sueldo.

No son pocas las veces que han sido heridos o asesinados campesinos sin tierra en manos de las élites poderosas que nunca cumplen condena alguna o son liberados al poco tiempo de su detención. Desafortunadamente, hay que destacar la alta impunidad de los crímenes contra los integrantes del MST.

EL APOYO DE PEDRO CASALDÁLIGA:

En la década de 1970, el catalán Pedro Casaldáliga, fue nombrado obispo de la prelacia (arzobispado) de São Félix do araguaia, en Mato Grosso. Desde sus inicios, se enfrentó al proceso de concentración de tierras y a la violación de los derechos humanos de la población indígena.

Por una parte, se encontraban las grandes empresas del sur y, por otro, un número cada vez mayor de trabajadores pobres que se veían obligados a cruzar el río Araguaia en dirección al oeste, en busca de tierras para cultivar. En este escenario fue testigo directo de múltiples conflictos por la tierra, de asesinatos de trabajadores y de trabajo esclavo (consistente en la deforestación de grandes extensiones para la creación de zonas de

Ornella Flores

es va convertir en un dels bisbes més perseguits i calumniats pels poderosos. Va sofrir diverses amenaces i temptatives d'assassinat. En un dels atemptats contra la seva vida van assassinar al pare João Bosco Burnier, en ser confós amb el bisbe perseguit.

La seva fe i el seu compromís amb els oprimits es reflecteixen en les seves belles poesies, les quals revelen també un do profètic.

pasto para las empresas agropecuarias). Sensible a los problemas sociales y siempre comprometido con el Evangelio, Casaldáliga se convirtió en uno de los obispos más perseguidos y calumniados por los poderosos. Sufrió diversas amenazas y tentativas de asesinato. En uno de los atentados contra su vida asesinaron al padre João Bosco Burnier, al ser confundido con el obispo perseguido.

Su fe y su compromiso con los oprimidos se reflejan en sus bellas poesías, las cuales revelan también un don profético.

**"Maleïdes siguin totes les tanques!
Maleïdes totes les propietats privades
que ens priven de viure i d'estimar!
Maleïdes siguin totes les lleis,
manegades per poques mans,
que emparen tanques i bous
i fan de la Terra esclava
i esclaus als humans!"**

Pedro Casaldáliga

**"¡Malditas sean todas las cercas!
¡Malditas todas las propiedades privadas
que nos privan de vivir y de amar!
¡Malditas sean todas las leyes,
amañadas por pocas manos,
que amparan cercas y bueyes
y hacen de la Tierra esclava
y esclavos a los humanos!"**

Pedro Casaldáliga

13. OTRAS INFORMACIONES
13. ALTRES INFORMACIONS

RELACIONS AMB EL GOVERN DE LULA

El president brasiler, Luiz Inácio Lula da Silva, d'origen obrer i de tendència esquerrana, va recolzar obertament al MST en els seus discursos anteriors a les eleccions. Va prometre, durant la campanya electoral el 2002, assentar 400.000 famílies camperoles en els seus quatre primers anys de govern. Tanmateix, per diferents causes o dificultats, els avenços i progressos dels assentaments van ser molt lents, la qual cosa va originar una actitud crítica per part del MST, que va acabar distanciant-se del govern. Lula no va complir la seva promesa.

Amb el temps i després d'una evaluació crítica del període legislatiu del govern, el Moviment Sense Terra va decidir novament recolzar políticament el Partit dels Treballadors (PT) encapçalat per Lula el 2005. Ambdues parts realitzen contínues negociacions. Per a molts, Lula es configura com la millor opció dins de les existents.

RELACIONS AMB ALTRES ENTITATS I COL·LECTIUS

A nivell internacional, el MST manté relacions amb diverses organitzacions camperoles d'Amèrica Llatina a través de Via Camperola. En l'àmbit religiós, el MST és recolzat per la Comissió Pastoral de la Terra i diverses pastorals rurals de les diòcesis.

RELACIONES CON EL GOBIERNO DE LULA

El presidente brasileño, Luiz Inácio Lula da Silva, de origen obrero y de tendencia izquierdista, apoyó abiertamente al MST en sus discursos preelectorales. Prometió, durante la campaña electoral en 2002, asentar a 400.000 familias campesinas en sus cuatro primeros años de gobierno. Sin embargo, por diferentes causas o dificultades, los avances y progresos de los asentamientos fueron muy lentos, lo que originó una postura crítica por parte del MST, que acabó distanciándose del gobierno. Lula no cumplió su promesa.

Jaume Alsina

Con el tiempo y después de una evaluación crítica del período legislativo del gobierno, el Movimiento Sin Tierra decidió nuevamente apoyar políticamente al Partido de los Trabajadores (PT) encabezado por Lula en 2005. Ambas partes realizan continuas negociaciones. Para muchos, Lula se configura como la mejor opción dentro de las existentes.

RELACIONES CON OTRAS ENTIDADES Y COLECTIVOS

A nivel internacional, el MST mantiene relaciones con diversas organizaciones campesinas de América Latina a través de Vía Campesina. En el ámbito religioso, el MST tiene el apoyo de la Comisión Pastoral de la Tierra y de diversas pastorales rurales de las diócesis.

El MST anima tots els camperols a participar en el Sindicat de Treballadors Rurals (organització sindical d'àmbit municipal) que s'articula, al seu torn, amb la Central Única dels Treballadors (CUT). El MST no està afiliat a organismes sindicals internacionals encara que compta amb el suport de diferents organitzacions de treballadors i ONGs a Europa i el Canadà.

Es pot destacar l'existència de múltiples Comitès de suport al MST a tot el món, especialment a Europa. A més, s'organitzen periòdicament trobades d'"Amics del Moviment Sense Terra" en diversos països. Els suports internacionals que rep el MST són de gran importància i un orgull per a tots els seus integrants.

CANVIS NECESSARIS

El MST identifica una llista de canvis necessaris que s'han de produir respecte a la terra, l'aigua, el model tecnològic i les polítiques agrícoles públiques. En els seus discursos promou la consecució d'aquests canvis.

Amb referència a la terra, el moviment proposa:

- Establir una mida màxima de la propietat rural.
- Garantir l'accés a la terra a totes les famílies que desitgin treballar-les.

Helinair Souza e Silva

El MST anima a todos los campesinos a participar en el Sindicato de Trabajadores Rurales (organización sindical de ámbito municipal) que se articula, a su vez, con la Central Única de los Trabajadores (CUT). El MST no está afiliado a organismos sindicales internacionales aunque cuenta con el apoyo de distintas organizaciones de trabajadores y ONGs en Europa y Canadá.

Cabe destacar la existencia de múltiples Comités de apoyo al MST en todo el mundo, especialmente en Europa. Además, se organizan periódicamente encuentros de "Amigos del Movimiento Sin Tierra" en diversos países. Los apoyos internacionales que recibe el MST son de gran importancia y un orgullo para todos sus integrantes.

CAMBIOS NECESARIOS

El MST identifica una lista de cambios necesarios que deben producirse con respecto a la tierra, el agua, el modelo tecnológico y las políticas agrícolas públicas. En sus discursos promueve la consecución de estos cambios.

En referencia a la tierra, el movimiento propone:

- Establecer un tamaño máximo de la propiedad rural.
- Garantizar el acceso a la tierra a todas las familias que deseen trabajarlas.
- Expropiar todas las propiedades rurales de empresas extranjeras, bancos e industrias cuya actividad principal no sea la agricultura.
- Expropiar las grandes propiedades que no cumplen su función social.
- Expropiar sin contraprestación todas las haciendas donde hay trabajo esclavo, contrabando o cultivo de psicotrópicos.

En referencia al agua, el movimiento propone:

- Expropiar totes les propietats rurals d'empreses estrangeres, bancs i indústries l'activitat principal de les quals no sigui l'agricultura.
- Expropiar les grans propietats que no compleixen la seva funció social.
- Expropiar sense contraprestació totes les hisendes on hi ha treball esclau, contraban o cultiu de psicotòpics.

Jaume Alsina

Amb referència a l'aigua, el moviment proposa:

- Prohibir la propietat privada de l'aigua.
- L'Estat té el deure de proveir d'aigua a tots.
- L'Estat ha d'ofrir recursos als agricultors perquè facin un ús adequat de l'aigua i ha de protegir les fonts.
- L'Estat ha de conscienciar i realitzar un pla d'educació ambiental massiu de protecció de l'aigua.
- Controlar rigorosament els qui contaminen les aigües i les capes freàtiques.

Amb referència al model tecnològic, el moviment proposa:

- Desenvolupar un programa massiu de formació en agroecologia en tots els nivells.
- Organitzar camps d'experimentació i intercanvi d'experiències agroecològiques.
- Recolzar la consolidació d'escoles tècniques de formació en agroecologia.
- Eliminar la propietat privada intel·lectual i de patents, de varietats, llavors, animals, recursos naturals o sistemes de producció.
- Desenvolupar investigacions i tecnologies agroecològiques adequades amb els agrosistemes.
- Desenvolupar un programa nacional de suport a la reforestació.
- Desenvolupar un programa de foment,

- *Prohibir la propiedad privada del agua.*
- *El Estado tiene el deber de abastecer de agua a todos.*
- *El Estado debe ofrecer recursos a los agricultores para que hagan un uso adecuado del agua y debe proteger las fuentes.*
- *El Estado debe concienciar y realizar un plan de educación ambiental masivo de protección del agua.*
- *Controlar rigurosamente quienes contaminan las aguas y las capas freáticas.*

En referencia al modelo tecnológico, el movimiento propone:

- *Desarrollar un programa masivo de formación en agroecología en todos los niveles.*
- *Organizar campos de experimentación e intercambio de experiencias agroecológicas.*
- *Apoyar la consolidación de escuelas técnicas de formación en agroecología.*
- *Eliminar la propiedad privada intelectual y de patentes, de variedades, semillas, animales, recursos naturales o sistemas de producción.*
- *Desarrollar investigaciones y tecnologías agroecológicas adecuadas con los agrosistemas.*
- *Desarrollar un programa nacional de apoyo a la reforestación.*

disseminació, multiplicació i massificació de l'agroecologia implementant:

- Investigacions participatives.
- Intercanvis entre agricultors.
- Programa popular d'agrobiodiversitat.
- Programa forestal.

Amb referència a les polítiques agrícoles públiques, el moviment considera que:

L'Estat ha de:

- Recolzar petits agricultors amb crèdits rurals, assegurances, assistència tecnològica, emmagatzematge, etc.
- Garantir l'accés als mitjans de producció necessaris com màquines, equipament, despeses i agroindústria.
- Acordar l'ús de recursos de crèdit amb garantia de la compra de la producció.

● Desarrollar un programa de fomento, disseminación, multiplicación y masificación de la agroecología implementando:

- Investigaciones participativas.
- Intercambios entre agricultores.
- Programa popular de agrobiodiversidad.
- Programa forestal.

En referencia a las políticas agrícolas públicas, el movimiento considera que:

El Estado debe:

- Apoyar a pequeños agricultores con créditos rurales, seguros, asistencia tecnológica, almacenaje, etc.
- Garantizar el acceso a los medios de producción necesarios como máquinas, equipamiento, insumos y agroindustria.
- Acordar el uso de recursos de crédito con garantía de la compra de la producción.

L'HIMNE

Português

Vem teçamos a nossa liberdade
braços fortes que rasgam o chão
sob a sombra de nossa valentia
desfraldemos a nossa rebeldia
e plantemos nesta terra como irmãos!

Refrão:

Vem, lutemos punho erguido
Nossa Força nos leva a edificar
Nossa Pátria livre e forte
Construída pelo poder popular

Braços Erguidos ditemos nossa história
sufocando com força os opressores
hasteemos a bandeira colorida
despertemos esta pátria adormecida
o amanhã pertence a nós trabalhadores

Refrão:

Vem, lutemos punho erguido
Nossa Força nos leva a edificar
Nossa Pátria livre e forte
Construída pelo poder popular

Nossa Força regatada pela chama
da esperança no triunfo que virá
forjaremos desta luta com certeza
pátria livre operária camponesa
nossa estrela enfim triunfará!

Refrão:

Vem, lutemos punho erguido
Nossa força nos leva a edificar
Nossa Pátria livre e forte
Construída pelo poder popular

Català

Veuen teixim la nostra llibertat
braços forts que esquincen el terra
sota l'ombra de la nostra valentia
alliberem la nostra rebel·lia
i plantem aquesta terra com germans!

Refrany:

Vine, lluitem puny dret
la nostra força ens porta a edificar
la nostra pàtria lliure i forta
construïda pel poder popular!

Braços drets dictem la nostra història
sufocant amb força als opressors
hissem la bandera acolorida
despertem aquesta pàtria adormida
el demà (el futur) ens pertany a nosaltres, els treballadors!

Refrany:

Vine, lluitem puny dret
la nostra força ens porta a edificar
la nostra pàtria lliure i forta
construïda pel poder popular!

La nostra força rescatada per la flama
de l'esperança d'un triomf que veu a arribar
forjarem d'aquesta lluita amb certesa
pàtria lliure operaria i camperola
nostra estrella per fi triomfarà!

Refrany:

Vine, lluitem puny dret
la nostra força ens porta a edificar
la nostra pàtria lliure i forta
construïda pel poder popular!

Castellano

*¡Ven tejamos nuestra libertad
brazos fuertes que rasgan el suelo
bajo la sombra de nuestra valentía
liberemos nuestra rebeldía
y plantemos esta tierra como hermanos!*

Refrán:

*¡Ven, luchemos puño erguido
nuestra fuerza nos lleva a edificar
nuestra patria libre y fuerte
construida por el poder popular!*

*Brazos erguidos dictemos nuestra historia
sufocando con fuerza a los opresores
icemos la bandera colorida
despertemos esta patria adormecida
el mañana (el futuro) nos pertenece a nosotros, los trabajadores!*

Refrán:

*¡Ven, luchemos puño erguido
nuestra fuerza nos lleva a edificar
nuestra patria libre y fuerte
construida por el poder popular!*

*¡Nuestra fuerza rescatada por la llama
de la esperanza de un triunfo que ve a llegar
forjaremos de esta lucha con certeza
patria libre operaria y campesina
nuestra estrella por fin triunfará!*

Refrán:

*¡Ven, luchemos puño erguido
nuestra fuerza nos lleva a edificar
nuestra patria libre y fuerte
construida por el poder popular!*

HELINAIR SOUZA E SILVA

Nascut al nord del Brasil, va conèixer l'MST i s'hi va integrar fa gairebé una dècada, a l'estat de Mines Gerais. Encara ara hi participa. Entre les seves tasques i càrrecs com a membre del moviment, destaquen els següents:

- Integrant i coordinador del sector d'educació.
- Coordinador del campament "Tiradentes" al sud de Mines Gerais.
- Coordinador de la Regional Sul de Minas.
- Coordinador estatal del sector de Comunicació.
- Integrant del grup polític.

Contacte:

helinairsouzasilva@hotmail.com

HELINAIR SOUZA E SILVA

Nacido en el norte de Brasil, conoció y se integró en el MST hace casi una década, en el Estado de Minas Gerais. Participa de él hasta el día de hoy. Entre sus tareas y cargos como miembro del movimiento, destacan las siguientes:

- Integrante y coordinador del sector de Educación.*
- Coordinador del campamento "Tiradentes" en el sur de Minas Gerais.*
- Coordinador de la Regional Sul de Minas.*
- Coordinador estatal del sector de Comunicación.*
- Integrante del Grupo Político.*

Contacto:

helinairsouzasilva@hotmail.com

14. QUADERNS PUBLICATS
14. CUADERNOS PUBLICADOS

1. Timor: genocidi i esperança. (F. S'Olivar d'Estellenc)
2. Deute extern: la pobresa que ens enriqueix. (Paz con dignidad)
3. El món maputxe. (Carolina Manque)
4. 2000, Any de la Cultura de Pau i No-violència. (Arcadi Oliveres)
5. Anar de compres i canviar el món: comerç just, consum responsable. (S'Altra Senyalla).
6. Experiències de cooperació. (Nou Sud, Veïns, STEI)
7. L'antiracisme en l'àmbit internacional: propòsits i realitats. (Joan Comas)
8. Burundi: mirant amb esperança el futur. (Veïns sense Fronteres)
9. Fòrum Social Mundial: un altre món és possible. (Francisco Vera)
10. Balçans, l'oblit còmplice. (Bòsnia Viva)
11. Situació a Colòmbia: una altra realitat. (CEPAC)
12. Veneçuela: de la tragèdia de Vargas a la inclusió social. Una experiència veneçolana de gestió associativa. (EFIP)
13. Contra la pena de mort. (Amnistia Internacional)
14. Salut reproductiva i cooperació per al desenvolupament. (Mallorca Solidària)
15. La lluita contra la sida a Àfrica. (Metges del Món)
16. El microcrèdit: a quines necessitats respon?. (F. Vicenç Ferrer)
17. La perspectiva de gènere a Àfrica. (Centre africà per les dones)
18. El conflicte del Sàhara Occidental. (Associació Poble Saharaui)
19. Construir la pau: els conflictes oblidats i el nou conflicte global. (OIKOS)
20. Els camps de l'oblit. (Associació Catalana per la pau)
21. La mutilació genital femenina. (Direcció General de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor)

22. Accés a medicaments essencials: un dret per a totes les poblacions del món (Metges sense Fronteres)
23. Aproximació a la problemàtica dels infants, dels joves i de les "maras" en situació de risc a Nicaragua i al Salvador (Fundació Diagrama)
24. Globalització i migració: les dones musulmanes immigrants a Europa (Nadia Nair)
25. La situació de les maquiles a Centreamèrica (Fundació Pau i Solidaritat)
26. Perú: quan l'educació encara és esperança (Ensenyants Solidaris)
27. Indígenes (Survival Internacional)
28. Honduras: de la Serra de Tramuntana a la Serralada del Merendón" (Cruz Roja)
29. Objectius del mil·leni. Balenç 2005 (Coordinadora d'ONGD de les Illes Balears)
30. Educació pel desenvolupament, una estratègia de cooperació imprescindible (Coordinadora de ONGD para el Desarrollo-España)
31. La discapacitat dins el projecte integral de la Fundación Vicente Ferrer (Anantapur)
32. El turisme com a eina de desenvolupament (Joan Miralles Plantalamor i Antònia Rosselló Campins)
33. La convocatòria de Cooperants. Testimonis i experiències (Direcció General de Cooperació)
34. La dona invisible: la dona senegalesa com a motor de desenvolupament (Assemblea de Cooperació per la Pau)
35. Explotació sexual infantil (Unicef)
36. Drets Humans i Salut (Metges del Món)